ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ 4
454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ μας

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ • ΕΤΟΣ ΙΑ — ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 122 • ΜΑΪΟΣ 1988 • ΓΙΑΝΝΙΝΑ — Λ. ΒΥΡΩΝΟΣ 21

ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ

ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ

Τη δημιουργία τριών νέων χιονοδρομικών κέντρων, ανακοίνωσε ο Γεν. Γραμματέας του ΕΟΤ κ. Κ. Σκούρας, στη Βασιλίτσα Γρεβενών, στο Παναρκαδικό και στο Καϊμακτσαλάν με όλες τις εγκαταστάσεις τους. Επι πλέον προωθούνται προγράμματα για τη συμπλήρωση και βελτίωση του χιονοδρομικού Κέντρου Παρνασσού.

Πλησιάζει έτσι τα 20 ο αριθμός των χιονοδρομικών Κέντρων στη χώρα μας. Τώρα αν τα περισσότερα από αυτά δεν λειτουργούν κάθε χρόνο ή λειτουργούν λίγες μόνο μέρες το χρόνο γιατί δεν υπάρχει χιόνι, κανένα αρμόδιο δεν απασχολεί. Προτιμούνται πάντα οι εύκολες λύσεις. Το αποτέλεσμα στην Ελλάδα δεν μετράει.

Η αξιοποίηση της Τύμφης με τις διεθνούς επιπέδου χιονοδρομικές πίστες του και τη διάρκεια του χιονιού που κράτάει από 4 τουλάχιστον μέχρι 6 μήνες κανέναν «αρμόδιο» δεν συγκινεί. Όπως δεν συγκινεί το ότι μεγάλος αριθμός ομάδων ξένων χιονοδρόμων, αναρριχητών και ορειβατών επισκέπτονται, παρά την έλλειψη στην περιοχή και της πλέον στοιχειώδους υποδομής. Και το σπουδαιότερο είναι ότι, ούτε η μελέτη αξιοποίησης δεν έχει πραγματοποιηθεί, ώστε να εξαχθούν τα συμπεράσματα ποια η ωφέλεια από την δημιουργία των εγκαταστάσεων.

Θα προσθέσουμε στα παραπάνω και το ότι ο κ. Γενικός Γραμματέας του ΕΟΤ, δεν έχει επισκεφθεί την περιοχή σ' αντίθεση με τους προκατόχους του. Τα αίτια της αδιαφορίας του ΕΟΤ προς το Ζαγόρι αφήνουμε στην κρίση των αναγνωστών μας.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ

Οι Κυβερνήσεις αλλάζουν όχι όμως και η τακτική. Συνεχίζεται η κατανομή των πιστώσεων από τις δημόσιες επενδύσεις «ανάλογα με τον πληθυσμό τους», γράφουν τα «Θέρμια» εφημερίδα των Κυκλάδων, με αποτέλεσμα οι μικρές κοινότητες να είναι καταδικασμένες.

Το ζούμε και στα χωριά μας που οι κοινότητές μας είναι πάντα καταχρεωμένες ακόμη και οι μεγαλύτερες ώστε να μην έχουν τη δυνατότητα να κατασκευάσουν ούτε ένα μικρό κοινωφελές έργο και περιμένουν να τους επισκεφθεί ο κ. Νομάρχης για να το χρηματοδοτήσει από τις δημόσιες επενδύσεις, αποδείχνοντας έτσι το... ενδιαφέρον της εκάστοτε Κυβέρνησης. Έτσι παραγνωρίζονται οι βασικές ανάγκες των «μικρών» ενώ ικανοποιούνται των «μεγάλων».

Η ύδρευση (μεταφορά του νερού από την πηγή), είτε οι κάτοικοι είναι 50, είτε 500, το ίδιο στοιχίζει, όπως και ο δρόμος. Για το λόγο αυτό οι 10 κοινότητες του Δυτ. Ζαγορίου περιμένουν δεκαετίες για να υδρευθούν και ποιος ξέρει για πόσο θα περιμένουν, με εξαίρεση τις τρεις που μέσα στο 1988 θα έχουν υδροδοτηθεί. Και να σκεφθεί κανείς ότι ένα μεγάλο ποσοστό της δαπάνης καταβάλλετε από την ΕΟΚ.

Οφείλει το Νομαρχιακό Συμβούλιο, να διπλασιάσει φέτος την προβλεπόμενη δαπάνη και του χρόνου να την τετραπλασιάσει, ώστε να μην βρεθούν το 1990 χωριά με έντονη τουριστική κίνηση χωρίς νερό, όπως μένουν τα χωριά του Ανατολικού Ζαγορίου, με τις απαράμιλλες φυσικές ομορφιές τους, χωρίς δρόμους.

ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Από δύο τελευταία περιστατικά, διαπιστώσαμε ότι η αρμόδια επιτροπή έγκρισης για δανειοδότηση και επιχορήγηση του Νόμου 1262)82 των βιομηχανικών και τουριστικών εγκαταστάσεων στο Ζαγόρι, δεν διακρίνεται για αντικειμενική στάση, σε τρόπο ώστε να προκαλέσει την προσοχή του κ. Νομάρχη.

Αλλά και σε περίπτωση που τυχόν εγκριθεί η δανειοδότηση, προβάλλονται πολλά εμπόδια μέχρις ότου οι ενδιαφερόμενοι, που δεν είναι μαθημένοι σε τοιούτου είδους «εξυπηρετήσεις», κάνουν χρήση των ευεργετημάτων.

Θα θέλαμε να επισημάνουμε στα μέλη της επιτροπής ότι, στο Ζαγόρι, ορεινή περιοχή απομακρυσμένη από το Κέντρο, δεν υπάρχει εργατικό δυναμικό για σοβαρά έργα, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται πάρα πολλά εμπόδια, κατά την κατασκευή και οπωσδήποτε υψηλότερο κόστος. Ας μη προσθέτουν περισσότερα οι αρμόδιοι, ώστε οι Ζαγορίσιοι να αναγκάζονται να παραιτούνται και να εγκαταλείπουν την αναπτυξιακή τους προσπάθεια.

Και επι πλέον επειδή στο Ζαγόρι, η δόμηση είναι υποχρεωτικά παραδοσιακή, το κόστος της κτιριακής κατασκευής είναι από 50 έως 100ο)ο αυξημένο. Ιδιαίτερα σε μικρές κατασκευές, όπως είναι σήμερα οι δυνατότητες στο Ζαγόρι. Και από αυτή και μόνο την αιτία πρέπει η επιδότηση να φθάνει στο μεγαλύτερο ποσοστό, ώστε να καλύπτεται μέρος της επιβάρυνσης.

ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Σε προηγμένες τουριστικά χώρες, οι αγρότες βρίσκουν τρόπους για να προσελκύσουν στην περιοχή τους εκδρομείς και ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες που πολλούς εκδρομείς απασχολεί το πως θα ποικίλουν τις διακοπές τους.

Μεταξύ των άλλων αντιγράφω κάτι που πολύ συνηθίζεται. Ένα ή και περισσότερα παραδοσιακά σπίτια μετατρέπονται σε ελεύθερα μουσεία, δηλαδή τα διαμορφώνουν σε κατοικίσιμα της παλιάς εποχής με τους σταύλους της, τα κηπάρια, τις αποθήκες, ώστε να δείχνουν πως ζούσε μια παλιά οικογένεια πριν από 100 χρόνια.

Μια προσπάθεια που χωρίς μεγάλη δαπάνη μπορεί να οργανώσει ένας Πολιτιστικός Σύλλογος ή μια Κοινότητα. Προσπάθεια που μπορεί και να χρηματοδοτηθεί από τη Νομαρχία, τον ΕΟΤ, το ΥΠΠΟ κ.ά. Θα είχε περισσότερο ενδιαφέρον εάν εκτός από το σπίτι, αν υποθέσουμε, αναπαλαιώνονταν το σχολείο, το ιατρείο, το φαρμακείο, ο μύλος ή ότι άλλο λειτουργούσε στις αρχές του αιώνα μας. Εύκολες λύσεις για κάποιον που έχει όρεξη να προσφέρει.

Πρέπει επίσης κάθε κοινότητα να παρακαλέσει κάποιον από τους υπαλλήλους της ή και απλούς κατοίκους που έχουν τα στοιχειώδη προσόντα να διαβάσουν ώστε να μάθουν με λεπτομέρειες την ιστορία του χωριού και της περιοχής, (ιστορία, λαογραφία, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες) και να εκτελούν χρέη ξεναγού. Θα πρέπει βέβαια όταν ξεναγούν να αναφέρονται σε πραγματικά γεγονότα και όχι φανταστικά. Χρήσιμη γενικότερα υπηρεσία για το χωριό, αλλά και για τον ξεναγό, που εκτός από τις γνωριμίες που

⟶

ΙΣΤΟΡΙΚΗ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Προσφορές για το Ηρώο της Ζαγορίσιας γυναίκας

• Αδελφοί ΑΛΚΙΒ. ΠΕΛΛΕΝΗ στη μνήμη της αγαπημένης θείας Φερενίκης Ι. Μπογιά	10.000
• ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΙΧ. ΒΟΥΛΟΔΗΜΟΣ στη μνήμη της γυναίκας του Γλυκερίας από τις Ζαγορίσιες Γυναίκες του '40	10.000
• ΗΛΙΑΣ ΑΛΕΞ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ	5.000

γραμματα στη συνταξη

Συμπαράσταση φίλων μας

Φίλοι Ζαγορίσιοι,

Κατ' αρχήν οφείλω να συστηθώ. Εκτός από το όνομα που αναφέρεται πιο πάνω πρέπει να πω ότι ζω στα Γιάννινα από διετίας περίπου, όπου προσφέρω τις υπηρεσίες μου στην τεχνική υποστήριξη του ηλεκτρονικού υπολογιστή που διαθέτει το εδώ Πανεπιστήμιο. Φεύγοντας από την Αθήνα όπου ήταν η μόνιμή μου παραμονή, ήταν φυσικό να επιδιώξω να γνωρίσω καλλίτερα την περιοχή. Το θέμα που θας σας απασχολήσω είναι σχετικό με τα χωριά του Ζαγοριού που ασφαλώς τα γνωρίζετε σαν ιδιαίτερή σας πατρίδα αλλά που κι εγώ πλέον γνωρίζω σαν θαυμαστής τους. Βέβαια τα προβλήματα σ' αυτά τα χωριά που όμοιά τους δεν βρίσκονται αλλού, όχι μόνο στον Ελλαδικό χώρο, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή, είναι πολλά και δεν νομίζω ότι μπορούν μεμονωμένα άτομα να βοηθήσουν στην επίλυσή τους, παρά μόνον κρατικοί φορείς. Το κυριώτερο πρόβλημα κατά την άποψή μου, είναι το να βρεθούν τρόποι να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας για νέους σ' αυτά. Σε μερικά χωριά όπως στο Πάπιγγο, μερικοί νέοι πίστεψαν ότι πράγματι μπορούν να ζήσουν καλά και να προοδεύσουν μένοντας εκεί και δημιουργώντας μικρές επιχειρήσεις προσωπικής απασχόλησης. Ίσως όμως και οι άλλοι Ζαγορίσιοι που δεν μένουν πλέον εκεί δεν έχουν κάνει ότι είναι δυνατόν για την ανάπτυξη των χωριών τους. Χαρακτηριστικό είναι ότι στα περισσότερα δεν υπάρχει ένας στοιχειώδης ξενώνας για τους ξένους που να μπορούν να μείνουν μερικές βραδυές. Ακόμη σε πολλά χωριά δεν υπάρχει ούτε κάποιο ταβερνάκι για στοιχειώδες φαγητό.

Πρέπει να καταλάβουμε όλοι ότι αν τα χωριά αυτά δεν μπορέσουν να αναπτυχθούν μέσα από διαδικασίες ΣΩΣΤΗΣ τουριστικής ανάπτυξης που θα την δημιουργήσετε σεις, είναι καταδικασμένα σε θάνατο. Πόσα σπίτια στο Ζαγόρι καταρρέουν γιατί οι ιδιοκτήτες τους τα έχουν εγκαταλείψει, τα κρατούν πεισματικά κλεισμένα τάχα διαφυλάγοντας τη μνήμη των προγόνων τους, μη προσπαθώντας να τα αξιοποιήσουν σαν ξενώνες τουλάσιστον, έτσι ώστε και νέους να προσελκύσουν για εργασία σ' αυτά και οικονομική κίνηση να γίνει στα χωριά. Η ζωή ενός χωριού εξαρτάται από οικονομικούς παράγοντες.

Ο κύριος σκοπός όμως αυτής της επιστολής είναι άλλος. Σε ένα από τα χωριά αυτά, στους ΝΕΓΑΔΕΣ υπάρχει ένας μοναδικός ναός. Χτισμένος πριν από δυο αιώνες από τους καλλίτερους μαστόρους της ευρύτερης περιοχής, με χρήματα που κουβαλήθηκαν «με τα μουλάρια» από κάποιον που εργαζόμενος στο εξωτερικό, το είχε τάξει να χτίσει την καλλίτερη εκκλησιά αν θα γύριζε, και γύρισε, και το τάμα έγινε.

Κύριοι έχω ταξιδέψει αρκετά και είμαι σε θέση να σας διαβεβαιώσω ότι ο ναός αυτός αποτελεί κόσμημα για την περιοχή σας. Τέτοιο τέμπλο και τοιχογράφηση δεν έχει άλλος ναός όχι μόνο στον Ελληνικό αλλά και στον Βαλκανικό χώρο. Δεν θα επεκταθώ σε περιγραφές, θεωρώντας ότι όλοι σας πρέπει να έχετε επισκεφθεί τουλάχιστον μια φορά το ναό αυτό, ούτε είμαι εξ' άλλου λογοτέχνης. Ίσως όμως δεν γνωρίζετε τον κίνδυνο που τον απειλεί. Οι τοιχογραφίες έχουν «φουσκώσει» και είναι έτοιμες να πέσουν, το επίχρυσο τέμπλο θέλει συντήρηση. Ίσως χρειάζεται ακόμη και κάποιος στατικός έλεγχος δεδομένου ότι το κτίριο είναι μεγάλο και χτισμένο αποκλειστικά με πέτρα. Ο ναός αυτός αποτελεί όχι μόνο εθνική κληρονομιά αλλά και καλλιτεχνικό θησαυρό που πρέπει πάσει θυσία να διατηρηθεί. Οι τοπικές αρχές δεν μπορούν να δράσουν αποτελεσματικά, ίσως γιατί και οι ίδιοι οι χωριανοί δεν είναι αποτελεσματικοί στις κατά καιρούς ενέργειές τους. Το χωριό κατοικείται σήμερα από 20—30 μόνιμους κατοίκους και το καλοκαίρι δέχεται για λίγο και τους ξενιτεμένους του, που του δίνουν λίγη ζωή. Οι πόροι της κοινότητας ελάχιστοι. Οι χωριανοί δεν έχουν προσβάσεις για να πετύχουν κάποια οικονομική ενίσχυση και ο θαυμαστός τους ναός καταρρέει.

Πιστεύοντας στις δυνατότητες μιας συλλογικής προσπάθειας για την διάσωση του ναού αυτού σας στέλνω την παρούσα επιστολή με σκοπό να γίνει αφορμή για να δραστηριοποιηθούν όλοι οι ενδιαφερόμενοι Ζαγορίσιοι ή μη, που και προσβάσεις στους κατάλληλους κρατικούς φορείς μπορεί να έχουν, και τεχνογνωσία μπορεί να προσφέρουν.

Δεν έχω κανένα ιδιαίτερο δεσμό με τους Νεγάδες, αλλά το πρόβλημα του ναού τους είναι υπόθεση όλων μας. Ακόμη και η οργάνωση μιας βραδινής λειτουργίας που θα ανήκει στο... σύγχρονο παρελθόν, μέσα σε κατανυκτική ατμόσφαιρα σε μια εκκλησιά χωρίς παροχή ηλεκτρικού ρεύματος με το φως των κεριών να φωτίζει τα πρόσωπα των Αγίων στις τοιχογραφίες και το χρυσό τέμπλο, στην οποία να προσκληθούν παράγοντες και κόσμος που με την οικονομική του ή άλλη βοήθεια, να βοηθούσε. Το θέμα είναι επείγον.

ΠΑΝΟΣ Ι. ΑΣΛΑΝΗΣ

ΕΠΙΦΑΝΕΙΣ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ ΑΔΕΛΦΟΙ ΠΑΣΧΑΛΗ

Ο Κωνσταντίνος και Παύλος Δημ. Πασχάλης γεννήθηκαν στο Καπέσοβο Ζαγορίου μεταξύ των ετών 1779 και 1803.

Αναγκάσθηκαν να περάσουν την ζωή τους στη Ρωσία. Ο Κωνσταντίνος αφού απόκτησε τη Ρωσική υπηκοότητα σπούδασε στην Στρατιωτική Σχολή της Οδησσού και έφθασε μέχρι το βαθμό του Ταγματάρχου. Ο Παύλος ασχολήθηκε με το εμπόριο γουναρικών.

Οι αδελφοί Πασχάλη θέλοντας να εμφυσίσουν μέσω της Παιδείας στους μικρούς συμπατριώτες τους τα υψηλά φρονήματα των προγονικών αρετών, άφησαν με διαθήκη το ποσό των 72.868 ρούβλια αργυρά.

Στη διαθήκη όριζαν: Να συσταθεί στη γεννέτειρά τους «ανώροφος σχολή ανάλογος των μαθητών της επί σχεδίου προαποσταλέντος εκ Ρωσίας, δια να αποτελέσει ελληνικόν και επιστημονικόν γυμνάσιον προς φωτισμόν της Ζαγορισιακής νεολαίας...». Επίσης η διαθήκη αναφέρει να «υπανδρεύονται δέκα πέντε κατ' έτος πτωχά κοράσια του Ζαγορίου, μισθοδοτούνται δύο άγαμοι ιερείς και εις διάκος, και τέλος ιδρυθεί γηροκομείον δια 15—20 πτωχούς γέροντας του Ζαγορίου.

Από το κληροδότημα αυτό ιδρύθηκε το 1872 στο Καπέσοβο μεγαλοπρεπές κτίριο η «Πασχάλειος Σχολή».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΕΡΤΖΙΟΣ

← θα αποκτήσει, ίσως και κάποιο οικονομικό όφελος.

Πολύ οφέλιμο θάταν, για τους νέους, αν ο Σύλλογος ερχόταν σε επαφή με Συλλόγους άλλων περιοχών και αντάλλαζαν επισκέψεις φιλοξενούμενοι και φιλοξενούντες.

ΟΙ «ΚΑΛΟΙ ΣΑΜΑΡΙΤΕΣ» ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

20 γιατροί οφθαλμίατροι, ωτορινολαρυγγολόγοι, οδοντίατροι, παθολόγοι, ρευματολόγοι, ορθοπεδικοί, γυναικολόγοι, καρδιολόγοι, μικροβιολόγοι, νευρολόγοι, (αναφέρονται τα ονόματά τους), που τα τελευταία 12 χρόνια αθόρυβα προσφέρουν σημαντική βοήθεια στους κατοίκους της ορεινής Ευρυτανίας, βραβεύτηκαν για την προσφορά τους στο Καρπενήσι.

«Οι επισκέψεις αυτές αποτελούν χρέος απέναντι στα χωριά που μεγαλώσαμε και στους χωριανούς μας, που μένοντας εκεί τα κρατούν ζωντανά» τονίζει ο υπεύθυνος της ομάδας κ. Τάσος Κοντομέρκος, διευθυντής της ρευματολογικής κλινικής του Γενικού Κρατικού Νοσοκομείου Αθηνών.

Το Ζαγόρι έχει πολλούς και άξιους γιατρούς και οι περισσότεροι προσφέρουν τις επιστημονικές συμβουλές τους δωρεάν, στους μόνιμους, τουλάχιστο, κατοίκους του χωριού τους.

Άξιος ο μισθός των Ευρυτάνων. Την πολύτιμη αυτή προσφορά έχουν ανάγκη και οι δικοί μας συμπατριώτες. Αν πάρει κάποιος συμπατριώτης γιατρός την πρωτοβουλία να οργανώσει μια ομάδα συναδέλφων από τα Γιάννινα, την Αθήνα και αλλού, και περιοδικά θα επισκέπτονται χωριά μας, είμαστε βέβαιοι ότι θα βρει ανταπόκριση. Πολλοί συμπατριώτες ιδίως της τρίτης ηλικίας θα είναι ευγνώμονες και πολλών θα παραταθεί η ζωή, δεδομένου ότι η υγειονομική κάλυψη των χωριών μας είναι πάρα πολύ μικρή και σε μερικά ανύπαρκτη.

Ιστορικά σημειώματα

Τού Μάνθου Κ. Οικονόμου

Ο Παπαγιάννης,

ένας εξαίρετος ιερεύς των Φραγκάδων

Στα χρόνια της σκλαβιάς υπήρξαν πολλοί κληρικοί, που διεκρίθηκαν. Ένας απ' αυτούς υπήρξε και ο Παπαγιάννης Βασιλείου, που εστόλισε τις Φραγκάδες επί 25 ολόκληρα χρόνια με την ευσέβειάν του και με άλλα προτερήματα.

«Φωνή της Ηπείρου» 24 Σεπτεμβ. 1899 — εκ Δρόβιανης 11 Σεπτεμβρ. 1899. «Χθες Παρασκευήν (20 τρέχ.) ηγγέλθη ενταύθα δια των κωδώνων πασών των εκκλησιών η θλιβερά είδησις του θανάτου του αιδεσιμωτάτου Παπά Ιωάννου Βασιλείου, όστις απεβίωσε εν Φραγκάδες του Ζαγορίου, την Κυριακήν 22 Αυγούστου προσβληθείς υπό νόσου δεινής, την οποίαν μ' όλας τας προσπαθείας των ιατρών και των φαρμάκων, ως και των περιποιήσεων των εκείθε παρευρεθέντων υιών αυτού Αθανασίου και Γεωργίου, δεν ηδυνήθη ν' αποφύγει αυτήν και επήλθεν εν αυτών το τέλος της γήϊνης ζωής».

Ολόκληρη η Κοινότης Δρόβιανης μόλις πληροφορήθηκε το θλιβερόν άγγελμα του θανάτου του Παπαγιάννη, έσπευσε να συλλυπηθεί τους υιούς και θυγατέρας, ως και όλην την οικογένειαν αυτού. Η κηδεία και η ταφή αυτού έγινε στις Φραγκάδες με μεγαλοπρεπή πομπή «εν μέσω πυκνού πληθυσμού» που εξεδήλωσε τον σεβασμό και την εκτίμηση, που έτρεφε η Κοινότης των Φραγκάδων στο πρόσωπο του Παπαγιάννη.

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Η εκκλησία της Παναγίας με το νεόκτ.στο καμπαναριό της

Ούτος ο Παπαγιάννης ήτο τέκνον της κωμοπόλεως Δρόβιανης στην οποίαν γεννήθηκε κατά το 1827 «έλκων το γένος εκ της λευϊτικής των Παπαγιανναίων οικογενείας», όπου και εξεπαιδεύθηκε. Αφού απεφοίτησε από την Ελληνική Σχολή της Δρόβιανης, εδίδαξεν ως διδάσκαλος στα χωριά των επαρχιών Λυτζουριάς, Πωγωνιανής, Δροπόλεως, Δελβίνου και Δρόβιανης. Κατόπιν αντικατέστησε τον τότε πολυμαθή Αθανάσιον Πρωτόπαππα. Εκλέχθηκε το πρώτον γραμματεύς και ψάλτης, κατόπιν εισπράκτωρ και Μουχτάρης της Κάτω Κοινότητος Δρόβιανης «διαπρέψας και διατηρήσας τάξιν, τιμήν και δικαιοσύνην εις όλο το διάστημα της ζωής του».

Ακολούθως με κοινή αναφορά της Άνω Δρόβιανης χειροτονήθηκε στο Αργυρόκαστρον την 13ην Ιουνίου 1872 ιερεύς της Κοινότητος αυτής, στην οποίαν ως λειτουργός του Υψίστου διέμεινε ολίγον καιρόν.

Μετά ταύτα μετέβη στα Ιωάννινα και επισκέφθηκε τον Αρχιερέα της πόλεως αυτής, ο οποίος τον εσύστησε με αρχιερατική επιστολή στην κοινότητα των Φραγκάδων, στην οποίαν ως εφημέριος διέμεινεν επί 25 ολόκληρα χρόνια «εκτελών τα ιερατικά αυτού καθήκοντα ευσεβώς και εν φόβω θεού».

Ο Παπαγιάννης ήτο «ιερεύς πράος και μειλίχιος» πατέρας φιλόστοργος και πολίτης τίμιος, χρηστός και σεμνός» εφείλκυσε την αγάπην όλων και είχε μέχρι της τελευταίας ώρας της ζωής του την διαύγειαν του πνεύματος». Τον χαρακτήρα αυτού εκτιμώσα και η κοινότης Φραγκάδων και αποβλέπουσα στα καλά αισθήματά του αθρόα συνέρρευσε επί δύο ημέρας εις το εκκλησιαστικόν του δωμάτιον, όπως την υστάτην απονείμει τιμήν, αθρόα δε παρηκολούθησε την κηδείαν αυτού.

Και καταλήγει ο ανταποκριτής από τη Δρόβιανη με τα εξής συγκινητικά: «απέθανες Παπαγιάννη και μετά σου εκλείπει εις αρχαίος ιερεύς, ουχί ένεκα της ηλικίας σου, αλλά ένεκα του καλού φρονήματός σου, της ενδελεχούς ιερατικής εργασίας και ενθέρμου ζήλου προς την θείαν υπηρεσίαν, ανήκεις εις την απωχημένην εκείνην και ευλογημένην γενεάν των καλών ιερέων.

Συμμεριζόμενοι και ημείς την στέρησιν ταύτην ευχόμεθα εγκαρδίως, όπως την ψυχήν του αφ' ημών μεταστάντος πεφιλημένου και σπανίου ιερέως εν σκηναίς δικαίων ο ύψιστος αναπαύσει».

Διδάσκαλος κατά την εποχήν εκείνη εις Φραγκάδες υπήρξε ο εκ μητρός πάππος μου Γεώργιος Β. Σωτήρης (7 Σεπτεμβρ. 1885 — 9 Σεπτεμβ. 1896). Ούτος και ο Παπαγιάννης συνεδέθηκαν με αδελφική φιλία. Οι δύο αυτοί συνειργάσθηκαν ο μεν ένας ως λειτουργός του Υψίστου, ο δε άλλος ως ψάλτης κατά τας ακολουθίας του Όρθρου και της Λειτουργίας στις εκκλησίες των Φραγκάδων της Παναγίας και του Αγίου Δημητρίου. Στην αδελφικήν αυτή φιλία προσετέθηκε και τρίτον μέλος ο Φραγκαδιώτης εφέτης Γεώργιος Πολυχρονιάδης (Ρόκος) (του οποίου την θυγατέρα Ελένην είχε νυμφευθεί ο καθηγητής της Ζωσιμαίας Σχολής και μετά τον θάνατον αυτής Πατριάρχης Αλεξανδρείας — Νικόλαος ο Πέμπτος (από τα λόγια του «τώρα θα αφοσιωθώ στην Εκκλησίαν»).

(Σημ.: Παρ' όλας τας προσπαθείας μου δεν κατόρθωσα να εύρω στοιχεία για τη ζωή και δράση του Γ. Πολυχρονιάδη).

«Φωνή της Ηπείρου» 1895 — Οκτωβρίου 5.

«...Δια την Εφορείαν των σχολείων ήδη αποτελουμένην εκ προσώπων ευϋπολήπτων και τιμιωτάτων προς πίστωσιν δε των γραφομένων λέγομεν, ότι μέλος της Εφορείας αποτελεί ο κ. Γεώργιος Πολυχρονιάδης, εφέτης εν Ιωαννίνοις, περί της ακεραιότητος του οποίου δύναται σύσσωμος η πόλις των Ιωαννίνων να μαρτυρήσει... και ως διατηρούσης διδάσκαλον εν τω χωρίω τον κ. Γ. Σωτήρην, όστις από εννεαετίας υπηρετεί ως τοιούτος εν τω χωρίω και όστις ανέδειξε μαθητάς ικανωτάτους και δια την πρώτην τάξιν του Γυμνασίου...».

Τοιούτος υπήρξε ο αείμνηστος Παπαγιάννης, που καταλάμπρυνε επί είκοσι και πέντε ολόκληρα χρόνια την κοινότητα των Φραγκάδων.

Η πανίδα και η χλωρίδα στην Τύμφη

Στην εφημερίδα των Αθηνών «ΤΑ ΝΕΑ» δημοσιεύτηκαν ρεπορτάζ του κ. Τάκη Καμπύλη και Β. Λουμπρίνη που αναφέρονται στο κυνήγι της αρκούδας που γίνεται στην περιοχή μας. Ένα πολύ σοβαρό θέμα που, όπως όλα στη χώρα μας θέματα, αντιμετωπίζεται με προχειρότητα και όχι σε βάθος. Έτσι διαβάζοντας το ρεπορτάζ διαπιστώνεις ότι το θέμα δεν αντιμετωπίζεται από όλες τις πλευρές, αλλά στηρίζεται στις απόψεις μιας μερίδας οικολόγων και φίλων του περιβάλλοντος.

Υποστηρίζουν ότι η προστασία της αρκούδας είναι επιβεβλημένη και ασφαλώς είναι, το ότι τι επιπτώσεις όμως μπορεί να έχει η προστασία της, στους αγρότες και κτηνοτρόφους των ορεινών περιοχών και πως είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά δεν τους απασχολεί. Ο γάιδαρος μιας γρηούλας μπορεί να μην έχει μεγάλη αξία, για κείνη όμως έχει ανεκτίμητη αξία.

Αναφέρει π.χ. την «πειστική εξήγηση» του Φ.Κ. ότι τώρα οι αρκούδες επειδή δεν βρίσκουν θηράματα στο δάσος αναγκάζονται να κατεβαίνουν στα χωριά και ότι οι ζημιές δεν είναι μεγάλες. Σωστή η διαπίστωση. Δεν μας λέει όμως τη ζημία, μικρή ή μεγάλη, ποιος θα την πληρώσει, ο πτωχός χωρικός; Ή τη δαπάνη για απλή περίφραξη από ηλεκτροφόρο σύρμα, που δεν είναι πάντα κατορθωτή, ποιος θα την υποστεί; Ο μελισσοκόμος με τα μεγάλα κέρδη;

Στο ABRUZIO, το Ζαγόρι της Ιταλίας, που επισκεφθήκαμε με το Κέντρο Ερευνών Ζαγορίου υπάρχουν αρκούδες, λύκοι και πολλά άλλα άγρια ζώα και είναι ελεύθερα, αλλά οι κάτοικοι της περιοχής δεν υφίστανται καμιά ζημία, γιατί εκεί υπάρχει μόνιμα Υπηρεσία επανδρωμένη με επιστήμονες, η οποία ρυθμίζει το ποσοστό της πανίδας, ώστε τα αρπακτικά ζώα να μην αναγκάζονται να κατεβαίνουν σε κατοικημένους χώρους. Ρωτήσαμε γιατί οι λύκοι π.χ. δεν επιτίθενται στα κοπάδια με τα πρόβατα ή τα γίδια και απάντησαν ότι όπως εμείς οι άνθρωποι προτιμούμε το ελάφι ή το ζαρκάδι αντί το πρόβατο, το ίδιο κάνουν και τα ζώα και μάλιστα ακίνδυνα.

Πως να προστατευθεί όμως η πανίδα στη χώρα μας όταν όχι μόνο υπηρεσία με επιστημονικό προσωπικό δεν υπάρχει κοντά τους, αλλά και το κατώτερο προσωπικό που υποτίθεται διορίστηκε να προστατεύει το δάσος ή τους αγρούς μένει κατά μεγάλο ποσοστό στα αστικά κέντρα; Και γεννάται το ερώτημα: υπάρχουν οικολόγοι που είναι διατεθιμένοι να υπηρετήσουν π.χ. στη Λάϊστα;

Παρά τις υπερβολές και τις ανακρίβειες που αναφέρονται στο ρεπορτάζ αναδημοσιεύουμε μέρος του ρεπορτάζ κάνοντας την εξής παρατήρηση: ας μην τα φορτώνουμε όλα στους «κακούς» ξένους κυνηγούς.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΚΟΥΔΑ

. . . .

Αθήνα, Δεκέμβριος 1987: Οικολόγοι, μέλη του συλλόγου «Φίλοι της ελληνικής αρκούδας» διαμαρτύρονται στον αρμόδιο υφυπουργό Γεωργίας κ. Τσιγαρίδα για το εξοντωτικό κυνήγι του ζώου. Λίγο πριν ένας τσιγγάνος με το ντέφι και την αρκούδα πέρασε έξω από το υπουργείο προσφέροντας ένα άλλο... θέαμα στους κατοίκους της πρωτεύουσας. Οι οικολόγοι το λένε στον υφυπουργό κι αυτός τους... αποστομώνει: «Αν ρωτήσω τον αθίγγανο πού βρήκε την αρκούδα, θα μου πει ότι την έκανε εισαγωγή»!

Η «ΕΙΣΑΓΩΓΗ»

ΓΥΦΤΟΚΑΜΠΟΣ Πίνδου, Ιανουάριος 1988: Τα «ΝΕΑ» μαθαίνουν από πρώτο χέρι» πως γίνεται η «εισαγωγή» αρκούδας: οι τσιγγάνοι στήνουν καρτέρι, κυρίως στην περιοχή των Γρεβενών, όταν αυτή έχει και μικρά μαζί της. Σκοτώνουν τη μάνα και αιχμαλωτίζουν εύκολα τα μικρά. Κρατώντας τα δεμένα, πολτοποιούν στην κυριολεξία το κουφάρι της μάνας για να του» δείξουν πως οι ξαφνικοί εισβολείς - άνθρωποι είναι δυνατότεροι απ' τη μάνα τους. Είναι η αρχή της... «εκπαίδευσης». Μετά από δύο εβδομάδες αιχμαλωσία και αφού οι «εκπαιδευτές» έχουν αφήσει τα μικρά αρκουδάκια νηστικά, τα αναγκάζουν να περπατήσουν είτε πάνω σε κάρβουνα, είτε σε πυρακτωμένες λαμαρίνες, ενώ παράλληλα χτυπούν το ντέφι ή το ταμπούρλο ή όποιο άλλο όργανο συγκεντρώνει τις μουσικές αναζητήσεις του καλλιτέχνη. Η θερμοκρασία αναγκάζει τα μικρά αρκουδάκια να σηκωθούν όρθια και συνδέουν τον πόνο που νιώθουν με τον ήχο του οργάνου... Το πείραμα του Παβλόφ στην αποκρουστικότερη εκδοχή του.

ΤΑ ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ όμως και χειρότερα, όπως μας κατήγγειλαν στην Πίνδο: άγνωστοι «μεγαλοαθηναίοι» πληρώνουν κυνηγούς στο Τσεπέλοβο για να αποκτήσουν ένα δέρμα αρκούδας, που υποτίθεται ότι οι ίδιοι σκότωσαν!

Πώς γίνεται αυτό;

Δίνοντας 100.000 δραχμές — αυτή είναι η ταρίφα — σε ανθρώπους της Πίνδου, ποντάροντας στην οικονομική τους κακοδαιμονία, για να σκοτώσουν, μια αρκούδα και αγνοώντας την ανατροπή της ευαίσθητης οικολογικής ισορροπίας που προκαλούν.

Το οδοιπορικό των «ΝΕΩΝ» στην Πίνδο έγινε ακριβώς για να διαπιστωθεί πού βρίσκεται η υπερβολή: στους οικολόγους που εν είδει μονομανίας, σχεδόν, φωνάζουν για την αρκούδα, λες και όλα τα προβλήματα του κόσμου έχουν λυθεί ή στους αρμόδιους κρατικούς λειτουργούς που έχουν τόσα καθημερινά προβλήματα να επιλύσουν και συνήθως λένε: «Με την αρκούδα θα ασχοληθούμε τώρα;».

Μαζί μας ο Γιώργος Μερτζάνης, με πτυχία Βιολογίας και Οικολογίας του Πανεπιστημίου της Γκρενόμπλ, που εδώ και 4 χρόνια βρίσκεται στην Πίνδο κάνοντας τη διδακτορική του διατριβή για τα τελευταία 150, περίπου, μεγάλα θηλαστικά που απέμειναν στη χώρα μας. Μοιρασμένες, σχεδόν, οι αρκούδες στην περιοχή της Ροδόπης και στη Βόρεια και Κεντρική Πίνδο, προκαλούν το διεθνές επιστημονικό ενδιαφέρον, γιατί αποτελούν τη «νοτιότερη εξάπλωση» του είδους στην Ευρώπη (στη Σοβιετική Ένωση πάνω από 20.000, στη Ρουμανία περίπου 5.000, στη Γαλλία 18—20 και 10 μόλις στη Β. Ιταλία, ενώ 1.500 — 2.000 βρίσκονται στη Γιουγκοσλαβία).

ΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ τα ίχνη της σε λασπωμένα μονοπάτια, βρίσκοντας αναποδογυρισμένες μεγάλες πέτρες (τρώει τα σκουλήκια που βρίσκει εκεί), άδεια καύκαλα από χελώνες (μόνον η ελληνική αρκούδα έχει αυτές τις προτιμήσεις), αποφλοιωμένους κορμούς πεύκων (τρίβει τα νύχια της για να εκτονώνει την επιθετικότητά της ή για να διευκολύνεται όταν αλλάζει το τρίχωμά της), συναντάμε τελικώς σκελετούς ή γδαρμένα κουφάρια.

Συναντάμε, όμως και το παράπονο των ντόπιων: «Έρχονται χιλιάδες κυνηγοί από την Αθήνα ή τη Θεσσαλονίκη και εξαφανίζουν τα πάντα μέσα στο δάσος. Μπαίνουν με τζιπ ακόμα και το βράδυ και με μεγάλα φώτα και υπερσύγχρονα όπλα δεν αφήνουν τίποτα. Είναι άδικο, όμως, γιατί τα ζώα δεν έχουν συνηθίσει στα φώτα. Ή στήνουν καρτέρι την ώρα που πίνουν νερό. Ούτε ο Θεός δεν το θέλει...».

Τα λόγια ανήκουν στον κυρ - Γιώργο, που έχει το μοναδικό χάνι σε μια τεράστια έκταση, στο Γυφτόκαμπο δίπλα στο ποτάμι: «Μα τους ακούς που ρίχνουν για ένα πουλί χιλιάδες ντουφεκιές. Εγώ ένα φυσίγγι έχω και το λυπάμαι να το ρίξω, αν δεν είμαι σίγουρος. Κάνει 80 δραχμές».

Οι κάτοικοι εκεί γεννιούνται σχεδόν όλοι μ' ένα ντουφέκι στο χέρι. Αλλά το κυνήγι γι' αυτούς δεν είναι μαζική εξόντωση.

Το κυνήγι ήταν και είναι πάντα γι' αυτούς ένας πρόσθετος τρόπος συμπληρώματος της τροφής τους. Γι' αυτό και δεν ακούσαμε κανέναν κυνηγό να καυχάται πως σκότωσε πάνω από ένα αγριογούρουνο. Αντίθετα, πριν από δύο περίπου χρόνια, όπως μάθαμε, Ιταλοί κυνηγοί έρχονταν με ειδικά αυτοκίνητα - ψυγεία στην Πίνδο και εκμεταλλευόμενοι την απουσία του κράτους, εξαφάνισαν την πλουσιότατη άλλοτε πανίδα της περιοχής: ελάφια δεν υπάρχουν πια και σύμφωνα με μαρτυρίες το τελευταίο σκοτώθηκε από Γάλλο αξιωματικό ήδη από το 1947, ενώ λιγοστά ζαρκάδια έχουν διασωθεί από τη μανία ορισμένων κυνηγών, αλλά και από ανθρώπους της... Ασφαλείας! (Η καταγγελία είναι επώνυμη και τα στοιχεία στη διάθεση της εφημερίδας). Αγριόγιδες είναι ζήτημα αν έχουν μείνει 10 σ' όλη την Πίνδο. Λαγοί; «Παλιότερα έβρισκα 13 μέσα σε μια ώρα», λέει στα «ΝΕΑ» ο κ. Γιώργος Σγούρος, που συναντήσαμε στα Άρματα: «Τώρα 6—7 ώρες περπατάω και δεν βρίσκω ούτε έναν, μόνο προχτές, αλλά τον άφησα. Γιατί πρέπει να πληθύνουν πάλι διαφορετικά, πάει, ερήμωσε το δάσος. Πολλά μια ντουφεκιά και οι πέρδικες που σηκώνονταν σκέπαζαν τον ήλιο. Τώρα τίποτα».

ΜΕΣΑ στην ησυχία του βουνού διακοπτόμενη από ντουφεκιές — το κυνήγι απαγορευόταν — το ζητούμενο παραμένει: από ποιους τελικά κινδυνεύει η αρκούδα και γιατί δεν πρέπει να εξαφανιστεί;

Είναι άραγε τόσο απλή η εξήγηση που κατά κόρον δίνεται πως, δήλοδή, η αρκούδα προκαλεί μεγάλες ζημιές στους κτηνοτρόφους ή στους μελισσοκόμους;

Ο κ. Φωκίωνας Καψάλης πρώην κυνηγός, σήμερα μόνο ορειβάτης, δίνει την πιο πειστική εξήγηση: «Γιατί παλιότερα (πριν από το '77) που οι αρκούδες ήταν περισσότερες, δεν έκαναν ζημιές. Διότι υπήρχαν ακόμη θηράματα μέσα στο δάσος και είχαν τροφή. Τώρα, όμως, που το κυνήγι τα έχει εξαφανίσει, η αρκούδα αναγκάζεται να κατεβαίνει στα χωριά. Και πάλι όμως οι καταστροφές δεν είναι μεγάλες».

Ας μη ρωτήσουμε ποιοι θα έπρεπε κανονικά να αποζημιώσουν τους φτωχούς κατοίκους της Πίνδου. Είναι, άλλωστε, προφανές ότι ο εγωισμός και η άγνοια ορισμένων καταντά ανευθυνότητα.

Γιατί το τζιπ θα μείνει μερικές μέρες στην Πίνδο και μετά θα ξαναγυρίσει στο γκαράζ της Αθήνας. Κάποιοι, όμως, που μένουν μόνιμα στην Πίνδο, θα υποστούν τις συνέπειες. Εξάλλου, τρία παράνομα βαλσαμωτήρια στα Γιάννενα (σ.σ. δεν λειτουργεί κανένα;) και ένα στην περιοχή της Κόνιτσας κάνουν χρυσές δουλειές. Είναι γνωστές και οι δυο διευθύνσεις τους, ελπίζουμε η Αστυνομία των Ιωαννίνων να κινηθεί.

ΠΡΙΝ ένα ακριβώς χρόνο ο Γιώργος Μερτζάνης αντιμετώπισε το πρόβλημα των μελισσοκόμων. Η αρκούδα με εκπληκτική λαιμαργία καταβροχθίζοντας το μέλι, ήταν υπεύθυνη της οικονομικής καταστροφής τους. Η λύση όμως βρέθηκε: ένα απλό σύστημα περίφραξης από ηλεκτροφόρο σύρμα, κόστους 100.000 δραχμών που καλύφθηκε από την ΕΟΚ και τη νομαρχία, προκαλώντας μια μικρή ηλεκτρική εκκένωση, καθιστά πλέον τις κυψέλες απρόσβλητες. Ήδη εφαρμόζεται το σύστημα αυτό στο Γυφτόκαμπο και όπως μας είπε ο κ. Μερτζάνης, πρόκειται να επεκταθεί και αλλού.

Λοιπόν; Γιατί η εξόντωσή της;

Λένε ότι είναι επικίνδυνη και επιτίθεται στον άνθρωπο. Είναι πραγματικά περίεργο πώς και από πού προήλθε αυτή η άποψη, όταν σε κανένα χωριό απ' όσα περάσαμε δεν βρέθηκε ένας γέροντας να θυμηθεί κάποιο θύμα αρκούδας. Κανένας. Όλοι συμφωνούν και έχουν και από μία χαρακτηριστική ιστορία να διηγηθούν. Γελώντας θα μας πει ο Γιάννης Ζουμπέκης πως «παλιότερα ένας ταχυδρόμος συνάντησε μία και απ' το φόβο του παραπάτησε και έπεσε. Η «μεγάλη καφετιά» τον πλησίασε, τον μύρισε και έφυγε».

«Το '77 ήταν, αν δεν κάνω λάθος», θα πει στα «ΝΕΑ» ο Στέργιος Σγούρος, «όταν περνώντας από ένα μονοπάτι δίπλα απ' το ρυάκι, ξαφνικά πρόβαλε μία αρκούδα απειλητικά μπροστά μας. Σταματήσαμε έντρομοι και είδαμε ότι αμέσως είχε ένα μικρό μαζί της, που ήθελε να το περάσει στην άλλη όχθη. Μόλις το πέρασε, κάνουμε να ξεκινήσουμε αλλά και πάλι μας απείλησε γιατί είδαμε ότι είχε και δεύτερο μικρό. Τελικά έφυγε και μεις συνεχίσαμε το δρόμο μας».

Τέτοιες ιστορίες έχουν σχεδόν όλοι να μας διηγηθούν.

Επομένως; Γιατί αυτή η θεωρία περί επικίνδυνου ζώου; Μήπως για να διατηρείται η παραοικονομία του βαλσαμώματος που ανθεί στην περιοχή; Συνολικά, σκότωμα του ζώου, γδάρσιμο και βαλσάμωμα ανεβάζουν τον κατά κεφάλη τζίρο στο μισό περίπου εκατομμύρια δραχμές, αν ο πελάτης είναι πλούσιος, μας είπαν οι ντόπιοι.

Και ακόμα μήπως γιατί με το πρόσχημα της εξόντωσης πολλοί κυνηγοί αποκτούν ευκολότερη πρόσβαση μέσα σε απαγορευμένες για το κυνήγι περιοχές;

Και να σκεφτεί κανείς πως η αρκούδα προστατεύεται στην Ελλάδα με ειδικό διάταγμα από το 1969.

Πραγματικά, τα πράγματα είναι τόσο απλά. Και το σίγουρο είναι, όπως μας λέει ο κ. Μερτζάνης, πως αν εξαφανιστεί η αρκούδα αυτό σημαίνει ότι αργά ή γρήγορα θα εξαφανιστεί και το δάσος. Γιατί η εξαφάνισή της θα σημαίνει πως δεν μπορεί το δάσος να της εξασφαλίσει τα απαραίτητα στοιχεία για την επιβίωσή της. Θα πρόκειται, λοιπόν, για ένα ευάλωτο δάσος, φτωχό και καταδικασμένο από τις ανθρώπινες ενέργειες...

Τα τέσερα τελευταία χρόνια, σύμφωνα με τα στοιχεία που παραχώρησε στα «ΝΕΑ» ο κ. Μερτζάνης, έχουν εξοντωθεί 70 περίπου αρκούδες, έτσι... χωρίς λόγο.

Έχουν απομείνει 150...

Υπάρχει ελπίδα να σωθούν; Ναι. Φτάνει να βοηθήσουμε όλοι μας, Πολιτεία, κυνηγοί, σωματεία.

Ήδη πάντως, από το καλοκαίρι ξεκινά στην Πίνδο ένα πρόγραμμα - πιλότος, επιχορηγούμενο από την ΕΟΚ, με σκοπό να συστηματοποιηθεί η μελέτη και με τα πρώτα συμπεράσματα να αποφασιστούν τα επόμενα βήματα.

Η ευκαιρία, λοιπόν, υπάρχει. Η βούληση της Πολιτείας θα υπάρξει;

ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ ΣΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΔΡΥΜΟ

ΕΝΑ στολίδι της υπαίθρου, ο εθνικός Δρυμός Βίκου Αώου οδηγείται στην καταστροφή. Αυτό καταγγέλλεται από κατοίκους των γύρω περιοχών.

Η εντατική ξύλευση, η ανεξέλεγκτη βοσκή και το λαθροκυνήγι έχουν αλλοιώσει ριζικά τα οικοσυστήματα του εθνικού Δρυμού. Το Δρυμό Βίκου Αώου έχουν αναλάβει υπό την προστασία τους τα υπουργεία Συντονισμού, Γεωργίας και Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε.

Σε διαμαρτυρίες τοπικών φορέων για την ολοκληρωτική καταστροφή που υφίσταται η χλωρίδα και πανίδα του μοναδικού στα Βαλκάνια φυσικού τοπίου, οι αρμόδιοι απαντούσαν ότι η περιοχή διατηρείται «παρθένα».

4.000 ΓΙΔΙΑ

Πως είναι δυνατόν να διατηρείται «παρθένα», όταν 4.000 γιδοπρόβατα βόσκουν και μαντρώνονται σε μόνιμες εγκαταστάσεις μέσα στο Δρυμό; Η χλωρίδα καταστρέφεται, ενώ αρκετά είδη εξαφανίζονται με συνέπεια η οικολογική ισορροπία να κλονίζεται.

Κανένα απολύτως ζώο δεν βρίσκει ασφάλεια καταφεύγοντας στο Δρυμό γιατί αν είναι αρπακτικό το περιμένει η στρυχνίνη — δηλητηριώδης ουσία που χρησιμοποιούν οι «κυνηγοί» — αν είναι κυνηγετικό όμως το περιμένει ο λαθροκυνηγός.

Πριν από 15 χρόνια ορειβάτες από την Ήπειρο ξεκίνησαν κάποια σημαντική προσπάθεια με στόχο να ενημερώσουν τον κόσμο και να ευαισθητοποιήσουν τους υπεύθυνους να προστατεύσουν το Δρυμό. Η κατασκευή του ορειβατικού καταφυγίου στο Μιτσικέλι και στην Γκαμήλα Παπίγκου βοήθησαν την τουριστική κίνηση στην περιοχή.

Η αύξηση της τουριστικής κίνησης στο Δρυμό — αρκετοί τον διασχίζουν με τη βοήθεια όμως οδηγών — είχε σαν αποτέλεσμα να ξεκινάει ένας οργασμός συντήρησης και ανακαίνισης στα Ζαγοροχώρια.

Ο ΔΡΟΜΟΣ

Το οδικό σύστημα που θεωρείται απαραίτητο για την ανάπτυξη του τουρισμού και την προστασία του Δρυμού καθυστερεί.

Όπως τονίζει ένας «μόνιμος ορειβάτης» της περιοχής, ο κ. Κλέαρχος Στάρας, ο δρόμος θα προστατεύσει την πανίδα, θα βοηθήσει την κτηνοτροφία των 150 οικογενειών των Σαρακατσαναίων και θα αναπτύξει σε σημαντικό βαθμό τον πεζοπορικό και ορειβατικό τουρισμό.

Ακόμη θα καταστήσει δυνατόν τα συνεργεία να προλαβαίνουν τις διαβρώσεις και να αυξάνουν την δασοκάλυψη.

Β. ΛΟΥΜΠΡΙΝΗΣ

Δεν υπάρχει Εθνικός Δρυμός Βίκου - Αώου

Στις Άλπεις Κ.Δ. Ζαγοριού (στην Τυμφαία Πίνδο - Αστράκα - χαράδρα Βίκου - Λάκκα Αώου ΔΡΥΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ!! Η κλασσική ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΣ των αυτοκαλουμένων αρμοδίων και ειδικών για τους δρυμούς, εξηφάνισε από την περιοχή την άγρια πανίδα και υποβάθμισε τη χλωρίδα. Σήμερα στον πυρήνα του δρυμού που είναι η χαράδρα Βίκου δεν υπάρχει ούτε ΕΝΑ μεγάλο αρπακτικό ούτε ΕΝΑ άγριο μεγάλο θηλαστικό εξηφανίσθη το όρνιο (Γκύψ Φούλβους) ο γυπαετός (Γκυπαέτους Μπαρμπάτους) τα μισά είδη των αετών (Άκβιλα...), η αρκούδα (Ούρσους Άρκτος), τα αγριόγιδα (Ρουπικάπρα Ρουπικάπρα), τα ζαρκάδια (Καπρεόλους Καπρε όλους), τα αγριογούρουνα (Σους Σκρόφα), αι βίδρες (Λούτρα Λούτρα). Σπανίζει ο λαγός, η πέρδικα, το αγριοπερίστερο. Τα μικρότερα αρπακτικά πουλιά όπως και τα μη σαρκοβόρα είναι ελάχιστα. Το ίδιο συμβαίνει και για τα μικρά θηλαστικά. Δεκαπέντε χρόνια κύριε Τσιγαρίδα τον έχετε στα ανίκανα χέρια σας και σεις και οι αμαρτωλοί προκάτοχοί σας και τον καταντήσατε ΚΟΥΦΑΡΙ. Το οικοσύστημα, η οικολογική ισορροπία, αι ευπαθείς περιοχές, η ευαισθησία του συγκροτήματος και άλλες ωραίες κουβέντες, λέγονται στα τραπεζάκια στο Κολωνάκι από οικολογούσες Κολωνακιώτισσες. Το οικοσύστημα που φκιάσατε και σεις και οι προηγούμενοι 5.475 μέρες πούχετε το Βίκο στα χέρια σας, είναι νταβάνια, ποντίκια, φίδια, αλεπούδες, γίδια, γιδοτρόφους, ΣΤΡΥΧΝΙΝΗ και λαθροκυνηγοί!! Αυτός είναι ο δρυμός σου κ. υφυπουργέ Γεωργίας και όχι κείνος που σούφεραν και υπέγραψες οι φωλιασμένοι επί 15 χρόνια στα γραφεία με ταμπέλα Υπηρεσία Εθν. Δρυμών. Είναι οι ίδιοι που μας βομβάρδισαν με πρωτοφανείς ψευδολογίες και επιστημονικές αναλήθειες.

«1) Ο Βίκος είναι σχεδόν παρθένα περιοχή!! 4.000 γίδια τον καβαλούν μέρα νύχτα.

2) Ο Βίκος εδέχθη τις ολιγότερες ανθρώπινες επεμβάσεις!! Χιλιόμετρα εκτάσεις της χαράδρας κοντά στα χωριά έχασαν τη φυσική τους χλωρίδα και απέκτησαν ασφάκες (Φλόμις φρουτικόζα) και παλιούρια (Πάλιουρως Σπίνα Κρίστι).

3) ΑΠΟΔΕΙΞΗ ότι το οικοσύστημα λειτουργεί καλά, είναι ότι άγρια πανίδα καταφεύγει στο Βίκο από τα πέριξ για να προστατευθεί!!!

Χαρείτε κ. Τσιγαρίδα επιστήμονες ερευνητάς και εκτιμήστε τη συμβολή τους! Αν κανένα άτυχο μπει στην παγίδα της χαράδρας λίγες ώρες είναι η ζωή του. Οι συνεργάται σου, δεν ερευνάς μήπως είναι αδιάφοροι, ανεπαρκείς σαμποτισταί του έργου των εκάστοτε κυβερνήσεων και σκούζουν για μελλοντικούς και ανύπαρκτους κινδύνους για να δικαιολογήσουν την ύπαρξή τους;! Πού ήταν όταν παραμορφώθηκε ο Παρνασσός και έγινε ασφαλτόδρομος ως τα 2.000 μέτρα και ξεκολλώθηκαν εκατοντάδες έλατα (Άμπιες Κεφαλόνικα);! Πώς υπέγραψες το δημοσίευμα που σου σερβίρησαν οι συνεργάτες σου που αντιτίθετε σε θεμελιώδη αρχή της Κυβερνήσεώς μας; «Ο λαός αποφασίζει, ο λαός κυβερνά». Ποιος κύριε απεφάσισε να τεθεί υπό την προστασία και καθοδήγηση η Τύμφη, ο λαός των 20 χωριών που βυζαίνουν τη μάνα Πίνδο ή ο Χατζηπύρος, Σφήκας κλπ. δικτάτορες του Υπουργείου σου; Μπορούν αμφιβόλου άξιας επιστήμονες που οφείλεις να το διαπιστώσεις, αν είναι, να έχουν βαρύνουσα γνώμη για την περαιτέρω πορεία;! Και η κοροϊδία του ελαφρού εγγράφου. Μη αγωνιάς κύριε κάτοικε των Άλπεων Κ.Δ. Ζαγοριού θα κάνουμε, θα κάνουμε...! δεν γίνονται όλα από τη μια μέρα στην άλλη. Βρε αθεόφοβοι μια μέρα στην άλλη είναι αι 5.475 μέρες που πέρασαν και νεκρώσατε τη χαράδρα Βίκου;! Ποιος σας έχει εμπιστοσύνη; Παραμερήστε τους συνεργάτες σας που δεν κατανοούν τη γραμμή της κυβερνήσεώς σας. Μελετήσατε μαζί μας το οδικό σύστημα που θα προστατεύσει το θησαυρό μας, θα αναπτύξει την κτηνοτροφία, τη δασοπονία, τον τουρισμό. Άθικτη η χαράδρα Βίκου και Λάκκα Αώου. Ο γίγαντας έχει απροσμέτρητη ενέργεια, ο λαός τη δικαιούται όχι πέντε δέκα διαστροφές και παραξενιές. Ο λαός θα τον προστατεύσει.

ΚΛΕΑΡΧΟΣ ΣΤΑΡΑΣ

Το "ωραίον Πάπιγκον„

1

Θυμάμαι, πριν από το 1940, στον τοίχο του Καμπαναριού του Αγίου Βλασίου, στο Μεγάλο Πάπιγκο, κάποιος είχε γράψει, με ωραιότατα μικρά καλλιγραφικά γράμματα, «Το ωραίον Πάπιγκον».

Κι εγώ, μικρός τότε, όταν άρχισα να καταλαβαίνω εκείνα που διάβαζα, θαύμαζα τα ωραία γράμματα και καμάρωνα μαζί, γιατί το χωριό μου ήταν ωραίο!

Και είναι πράγματι ωραίο, διότι έχει τη δική του μοναδική ομορφιά, «...περήφανο, επιβλητικό, απόρθητο, με μια ολωσδιόλου δική του ομορφιά, το κάνει να ξεχωρίζει από τα γύρω χωριά. Και θα παρέμεινε ακόμα στην παρθενική ομορφιά, αν δεν πήγαινε εκεί ο αυτοκινητόδρομος...», (από τον Α΄ Τόμο του βιβλίου μου «Το Πάπιγκο», σελ. 13, Θεσ/νίκη 1977). Έτσι την ωραιότητά του αυτή, την έμαθαν πολλοί και πολλοί το επισκέπτονται.

Δεν κράτησαν όμως για τον εαυτό τους το θαυμασμό, «φώναξαν δυνατά», καθώς επίσημα «στα χαρτιά», η Πολιτεία το εχαρακτήρισε «ως τόπον ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους»!

Ανέκαθεν, από τα χρόνια τα παλιά, όσοι επισκέπτονταν το Πάπιγκο, έμειναν γοητευμένοι από τις φυσικές του ομορφιές!

Φαίνεται, ότι τότε οι άνθρωποι κρατούσαν το θαυμασμό τους, είτε γιατί πίστευαν, ότι αν τον εφανέρωναν στους άλλους, αν δηλαδή «φώναξαν δυνατά», θα έχαναν οι ίδιοι, εκείνο που είχανε αποκτήσει, είτε, γιατί τότε, λίγο - πολύ, οι περισσότεροι των επισκεπτών, ζούσαν σε περιβάλλον με ανθρώπινες και φυσικές συνθήκες.

Αργότερα, και προπαντός μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι άνθρωποι με μανία «κλώτσησαν» βίαια τη φύση κι ό,τι σχετικό μ' αυτή και σαν τρελλοί, στην κυριολεξία, έτρεξαν στις πόλεις, παρασυρόμενοι από τις σειρήνες τους, «για να βγάλουν πολλά λεφτά», για να ζήσουν καλά»!

Εγκατέλειψαν τα χωριά τους, τα σπίτια τους, το φυσικό τους περιβάλλον και σαν ποντικοί πήγανε και τρυπώσανε στις τσιμεντένιες τρώγλες!

Ίσως πολλοί εκεί να πέτυχαν το σκοπό που επεδίωκαν, όμως παθαίνουν και πεθαίνουν από... φυσική ασφυξία!

Και πότε, «το μόνο που ζητώ
(αχ
μόνο αυτό δεν έχω»!
(Οδ. Ελύτης)

Σ' αυτό το σημείο βρισκόμαστε σήμερα.

Θέλουμε να γυρίσουμε πίσω στη μάνα φύση, σαν τον άσωτο υιο της παραβολής του Ευαγγελίου, αλλά τώρα ξεμάθαμε από εργασία. Θέλουμε να επιστρέψουμε στα χωριά μας, αλλά όχι και να δουλέψουμε!

Έτσι βρήκαμε μια μέρα λύση. Να επισκεπτόμαστε τα χωριά μας, αλλά να μην μένουμε μόνιμα σ' αυτά!

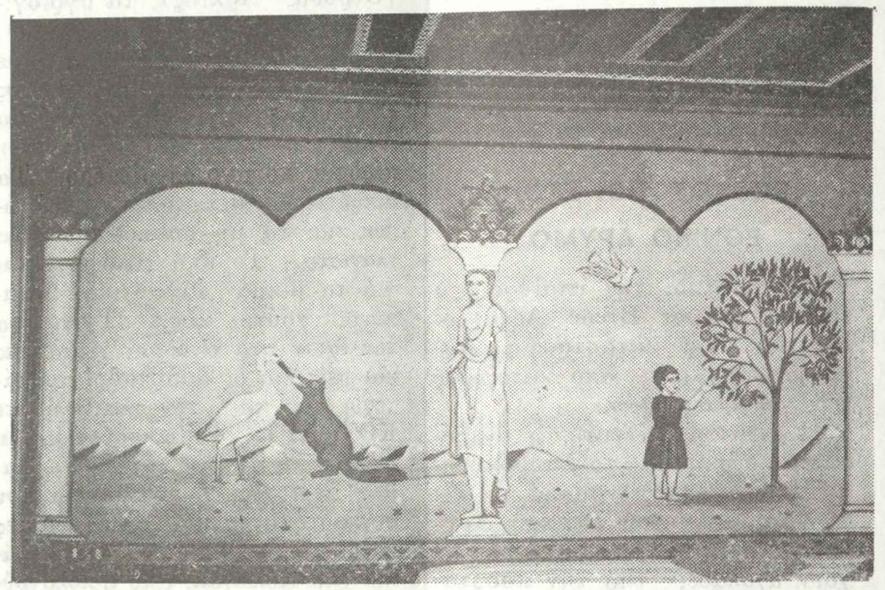

ΠΑΠΙΓΚΟ: Ζωγραφιά - Τοιχογραφία στο σπίτι Δημ. Απ. Γκέκη

Αυτή η λύση με μια λέξη, δυστυχώς ξένη, αφού ξένη είναι και η ίδια η λύση), λέγεται «τουρισμός», φυσικά αν πήγαζε από τον Ελληνικό μας τόπο, θα την ονομάζαμε «περιήγησις».

Ο τουρισμός λοιπόν έφθασε και στο Πάπιγκο και χρόνο με το χρόνο, το ρεύμα του αυξάνει επικίνδυνα και υπάρχει φόβος, αν εμείς οι χωριανοί και μόνον εμείς, δεν κινηθούμε έγκαιρα και μεθοδικά, υπάρχει, λέω, φόβος, να σαρώσει και ν' αλλοιώσει τα πάντα στο «ωραίο Πάπιγκο»!

2

Έτσι λοιπόν, το Πάπιγκο έγινε «τουριστικό», το οποίο πάει να πει, ότι χρόνο με χρόνο όλο και περισσότεροι άνθρωποι θα το επισκέπτονται.

Εμείς δε, θέλουμε δεν θέλουμε, το «τουριστικό» αυτό ρεύμα, όπως είπαμε, δεν μπορούμε να το σταματήσουμε, είναι πολύ δυνατό.

Το μόνο που μπορούμε να κάνουμε, όσοι από μας τους Παπιγκιώτες πονάμε τον τόπο μας, είναι να προσπαθήσουμε, πάντοτε σε συνεργασία με την κοινότητα και άλλους φορείς και με τις αρμόδιες Κρατικές Υπηρεσίες, να λάβουμε ορισμένα προστατευτικά μέτρα, πριν είναι αργά.

Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικά απ' αυτά, χωρίς βέβαια να είναι και τα μοναδικά. Αλλά λέγοντας ο καθένας τη γνώμη του καλοπροαίρετα και ανιδιοτελώς, σίγουρα κάποιο καλό θα προκύψει για τον τόπο μας, ώστε το Πάπιγκον όχι μόνον να μη «χαλάσει» αλλά από «ωραίον» να γίνει ωραιότερον...!

ΠΡΩΤΟΝ: Προστασία του φυσικού του περιβάλλοντος. Ειδικότερα:

1) Προστασία χλωρίδας και πανίδας με ειδικά προγράμματα αναδασώσεως και ενισχύσεως γενικά (χλωρίδας και πανίδας), με είδη που ευδοκιμούν και ζουν εκεί, (όπως αυτά τα ολίγα που απέμειναν).

2) Αυστηρή εφαρμογή του Κανονισμού του Δρυμού Βίκου — Βοϊδομάτη. Απαραίτητος ο διορισμός φυλάκων σ' ολόκληρη την περιοχήν του Δρυμού, επί 24ώρου βάσεως.

3) Να μη γίνουν αυτοκινητόδρομοι σ' ολόκληρη την περιοχή του Παπίγκου και του Δρυμού, που απωσδήποτε αλλοιώνει το περιβάλλον, αντ' αυτού δε να ανακατασκευασθούν όλοι οι παλαιοί ημιονικοί δρόμοι καθώς και τα μονοπάτια.

4) Να εξευρεθεί ειδικός χώρος σταθμεύσεως των τροχοφόρων (πάρκινγκ) και διανυκτερεύσεως επισκεπτών (κάμπιγκ).

5) Τα καλώδια ΔΕΗ και ΟΤΕ να είναι υπόγεια.

6) Προσπάθεια να γίνονται στο Πάπιγκο επιστημονικά περιβαλλοντολογικά συνέδρια.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ: Προστασία του λαϊκού μας πολιτισμού.

1) Μελέτη του χώρου, (ιστορία, λαογραφία, αναβίωση παλαιών εποχιακών και μη, εργασιών και εθίμων).

2) Επισκευή και συντήρησις συνεχής όλων των μνημείων του Παπίγκου (εκκλησιών, εικονισμάτων, καμπαναριών, σχολείων, σπιτιών, μύλων, γεφυριών, βρύσεων, καλυβιών, χτισμάτων, δρόμων).

3) Ίδρυση κτηνοτροφικών μονάδων, (κατά προτίμησιν προβάτων). Να ανακατασκευασθούν όλες οι καλύβες (στάνες) μ' όλες τις ανέσεις. Να επισκευασθούν οι ποτίστρες ή να κατασκευασθούν νέες.

Να επισκευασθούν οι παλαιοί δρόμοι, ώστε η μεταφορά των κτηνοτροφικών προϊόντων, με ζώα, να είναι άνετη.

4) Συστηματική καλλιέργεια (από την Κοινότητα ή Συνεταιρισμό), αμπελιών, καρποφόρων δένδρων, αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών και λουλουδιών.

Καμμία δύναμη δεν είναι σε θέση να το σταματήσει. Το μόνο που μπορούμε να κάνουμε, είναι, όπως τα ορμητικά νερά των ποταμώ τα πηθασσεύουν και τα δαμάζουν με τεχνητά έργα, έτσι μπορούμε κι εμείς, όπου και όπως εμείς θέλουμε να δεχόμεθα και να φιλοξενούμε τους επισκέπτες, εξ άλλου εμείς είμαστε οι οικοδεσπότες.

Ο οικοδεσπότης υποδεικνύει στον φιλοξενούμενο που θα καθίσει και που θα κοιμηθεί.

Ο οικοδεσπότης θα προσφέρει στον φιλοξενούμενο, το φαγητό.

Ο οικοδεσπότης θα προσπαθήσει να του πει την ιστορία του τόπου του.

Δηλαδή, να έρχονται οι άνθρωποι στο Πάπιγκο, να θαυμάζουν τις άφθονες φυσικές του ομορφιές, καθώς και τον λαϊκό μας πολιτισμό.

Εμείς να τους επηρεάζουμε και να τους κατευθύνουμε και όχι αυτοί.

Εκείνοι να προσαρμόζονται και να ανέχονται τις δικές μας συνήθειες και όχι εμείς τις δικές τους.

Ο σκοπός μας να είναι ένας, πως το «ωραίο Πάπιγκο», να το κάνουμε ωραιότερο.

Ι. Γ. Π.

(Στο επόμενο φύλλο θα ιδούμε τι μπορούμε να πράξουμε εμείς με τη βοήθεια της πολιτείας).

Το Ζαγόρι πριν εκατό περίπου χρόνια

Ποικίλα των ραγιάδων τα δεινά

ΣΤΟΛΙΣΜΕΝΟΣ ΣΤΟ ΜΑΛΑΜΑ Ο ΛΗΣΤΑΡΧΟΣ ΝΤΑΒΕΛΗΣ ΚΑΙ ΕΝΑ ΠΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΓΙΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΙΩΑΝΝΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ (ΑΡΧΕΙΟ ΜΑΝ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ)

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΙΝΔΕΑ

Στο τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα, η ληστοκρατία είχε καταντήσει αγιάτρευτη κοινωνική πληγή σ' όλα τα Βαλκάνια. Ξέφτισε το παλιό επικό νόημα της λέξης κλεφτουριά. Που άλλοτε σήμαινε τους σχεδόν ηρωϊκούς, για το Γένος, κλέφτες οι οποίοι λήστευαν κυρίως τους αγάδες και ήσαν πρόθυμοι να προσχωρήσουν σε εξέγερση των ραγιάδων. Μερικοί μάλιστα βοηθούσαν φτωχούς Έλληνες, πάντρευαν ορφανά κορίτσια ή έκτιζαν και κάποια εκκλησία.

Η μόνη θρυλική αναλαμπή λεβέντικης κλεφτουριάς ήταν ο καπετάν Νταβέλης, που είχε «αλωνίσει» Ήπειρο, Θεσσαλία και Μακεδονία. Απόδειξη της φήμης του, το τραγούδι, που συγκινεί το πανελλήνιο και φτερώνει τα πόδια στο χορό:

Σια πού θα λημεριάσουμε,
Νταβέλη, θα μας πιάσουνε.
Πού θα κάνουμε λημέρι,
Λεωνίδα και Νταβέλη.

Στην «Παλιγγενεσία» Θ. Χ. της 27ης Σεπτεμβρίου 1880, μια Γιαννιώτικη ανταπόκριση μας λέει ότι, την αυγή της 12 ιδίου μήνα, 15 ληστές του Νταβέλη «εισήλασαν εις την κώμην του Ζαγορίου Λιασκοβέτσιον», με βιολιά και τραγούδια. Και πως, αφού έπιασαν χορό στο μεσοχώρι, όπου και καταβρόχθησαν πέντ' έξι κριάρια το μεσημέρι, ζάκωσαν τους χωριανούς, από τους οποίους πήραν 1.500 λίρες σε χρήματα και σε πολύτιμα είδη (που φόρτωσαν σε 7 μουλάρια).

Μεταξύ άλλων, ο ανταποκριτής γράφει:

«Διηγούνται ημίν ότι ο Νταβέλης είναι κεκαλυμμένος υπό λιρών και ντουπίων ισπανικών, ας έχει κρεμασμένας έξωθεν και έσωθεν των γελεκίων και πεσλίων του, ώστε είναι όλος κίτρινος και φλωρένιος. Αι τοκάδες (πόρπαι) των τσαρουχιών του αποτελούνται εκ φλωρινίων αυστριακών χρυσών, η δε κεφαλή του μαναρίου του (κριού) και αύτη ολόκληρος ως και τα κέραρά του κεκαλυμμένα υπό λιρών και αυστριακών φλωρινίων».

Στην ίδια ανταπόκριση «ψαρέψαμε» και τον εξής άθλο τούρκου αξιωματικού:

«Εις λοχαγός (Γιούμπασης) διερχόμενος μετά αποσπάσματος στρατού εκ της μεγάλης κώμης Γρεβενίτι, συνέλαβε και έδεσε τους δημογέροντας λέγων: «Διατί δεν έρχονται και εις το χωρίον σας λησταί; Άρα έχετε συνεννόησιν και θα είναι μετ' αυτών και ιδικοί σας».

Μάτην οι κάτοικοι απήτουν την απαλλαγήν των δημογερόντων, και ιδόντες το επίμονον του ήρωος τούτου οθωμανού, κρυφά συνέταξαν και έπεμψαν έκθεσιν ενταύθα, συνεπεία της οποίας διετάχθη ο ειρημένος αξιωματικός να αφήσει ελευθέρους τους δημογέροντας».

Οι σχεδόν αγράμματοι Τούρκοι κρατικοί υπάλληλοι, και ιδίως των επαρχιών, δεν παρασκοτίζονταν να κάνουν διάκριση ανάμεσα στους γκιαούρηδες, ως προς την κοινωνική τάξη, το επάγγελμα ή τη μόρφωσή τους. Έτσι ήρθε και η σειρά του γιατρού και λογίου, έξοχου δε ηπειρωτογράφου, Ιωάννη Λαμπρίδη, να υποστεί τις συνέπειες τελωνειακής αυθαιρεσίας.

Στην «Παλιγγενεσία» της 26ης Ιουνίου 1881 βρήκαμε μια εκτενή γιαννιώτικη ανταπόκριση, από την οποία αντιγράψαμε τα ακόλουθα:

«Πλην των ειρημένων αυθαιρεσιών των τουρκικών αρχών αναγράφομεν υμίν και ταύτην. Ο φιλόπονος ιατρός κ. Ι. Λαμπρίδης εξετύπωσεν εν Αθήναις την ιστορίαν των της Ηπείρου κληροδοτημάτων εις δύο τόμους. Και ο μεν πρώτος τόμος εισήχθη ελευθέρως προ μηνών, αλλ' ήδη εμποδίσθη εις Πρέβεζαν κιβώτιον περιέχον τον β΄ τόμον υπό του εκεί τελώνου επί λόγω ότι δεν επιτρέπεται η εισαγωγή τοιούτων βιβλίων, εζήτησε δ' εγγύησιν παρά του ανταποκριτού του κ. Λαμπρίδου, ίνα επιστραφώσι τα βιβλία εις Αθήνας, και ίνα μη εισαχθεί ουδέ εν αντίτυπον τούτων εις Ήπειρον. Άμα τούτο ηγγέλθει εις τον ιατρόν κ. Λαμπρίδην, ανηνέχθη ούτος εις τον πολιτικόν διοικητήν Ασήμ πασσάν, ος ευμενώς δεχθείς αυτόν ηρώτησε περί τίνος διαπραγματεύεται το βιβλίον τούτο· αφού δε ήκουσε παρά του συγγραφέως του, ότι απλώς και ιστορικώς αναγράφονται εν αυτώ τα αγαθοεργήματα εις τον τόπον χριστιανών τε και οθωμανών, έδωκεν αυτώ τηλεγραφικήν διαταγήν, ίνα αρθή η εγγύησις, κρατηθεί το κιβώτιον των βιβλίων εν Πρεβέζη και σταλή προς την διοίκησιν εν αντίτυπον, μετά την εξέτασιν του οποίου θέλει δοθεί η άδεια της παραλαβής. Ερωτώμεν πάντα φιλοδίκαιον και αμερόληπτον κριτήν, είναι φορητή τοιαύτη κατάστασις; Αύται είναι αι επαγγελλόμεναι μεταρρυθμίσεις της Τουρκίας;»

Και άλλες αγγαρίες:

«Τη εισηγήσει φαίνεται ξένων ραδιουργιών και προς πίεσιν του ελληνικού πληθυσμού της Ηπείρου απεφασίσθη η κατασκευή νέας αμαξιτής οδού από Ιωαννίνων δια Παραμυθίας εις Γουμενίτσαν, ήτις κατασκευασθήσεται δι' αγγαριών και δαπάνη των κατοίκων. Η οδός αύτη κατασκευασθήσεται εντός της μεθορίου γραμμής της Ηπείρου της υπό της συνθήκης της 31 Μαρτίου εκ νέου εγκαταλειφθείσης εις την δουλείαν. Λέγεται ότι μετά την αποπεράτωσιν της οδού ταύτης θα προσεγγίζωσιν εις τον λιμένα Γουμενίτσης τα αυστριακά ατμοκίνητα της γραμμής της Δαλματίας»...

Τα παραπάνω αναφέρει Γιαννιώτικη ανταπόκριση της «Παλιγγενεσίας» της 17 Μαρτίου 1883, από την οποία αντλούμε και τις επόμενες πληροφορίες.

«Ένεκα του χειμώνος η συγκοινωνία μετά πολλών επαρχιών και τμημάτων είναι διακεκομμένη, ως και μετά του Ζαγορίου, οπόθεν οι άνθρωποι έρχονται πεζοί οι πλείστοι. Οι εν τω τμήματι τούτο οθωμανοί στρατιώται και υπάλληλοι φέρονται βανδαλικιώτατα, διότι διαιρούσι, προπηλακίζουσι και υβρίζουσι τους ανθρώπους δι' ατιμωτικών ύβρεων. Χθες ήλθον πολλοί εκείθεν και επέδωκαν κατά τούτων αναφοράς εις τον πολιτικόν και στρατιωτικόν διοικητήν και εις τον αρχιερέα, επέδωκαν δε τοιαύτας και εις τα προξενεία Αγγλικόν, Γαλλικόν, Ρωσσικόν και Ελληνικόν πλην του Αυστριακού, διότι πλην της κακής εντυπώσεως, την προξενεί ο ενταύθα πρόξενος της Αυστρίας δια της συμπεριφοράς του, οι άνθρωποι αποφεύγουσι πάσαν σχέσιν μετά τούτου, διότι δεν αγνοούσι τα τεκταινόμενα και διενεργούμενα, ίνα καταδεχθεί η ελληνικωτάτη Ήπειρος ότι είναι κράμα λαών ετεροφύλλων και ετερογλώσσων προς ευκολωτέραν επίτευξιν σκοπών καταχθονίων».

«Τα σχολικά ημών εν γένει και ιδία τα της Ζωσιμαίας σχολής έχουσι κατά το έτος τούτο κάλλιστα και όπως ουδέποτε από πολλών ετών μέχρι τούδε. Εργασία, καρποί γενναίοι και ειρήνη άκρα μεταξύ διδασκόντων και διδασκομένων και εφόρων. Τούτο ευχαριστεί τους πάντας».

ΤΑ «ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ»

Του ΙΩΑΝ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ

«Ο λόγιος και ακάματος ιατρός κ. Ι. Λαμπρίδης, ο γνωστός δια τα Ζαγοριακά του και την αξιόλογον ιστορίαν των εν γένει κληροδοτημάτων της Ηπείρου συνέταξεν αξιόλογον γεωγραφικήν, τοπογραφικήν και ιστορικήν περιγραφήν της επαρχίας παλαιάς και νέας Πωγωνιανής, την όσον ούπω και εκδίδει. Ο κ. Λαμπρίδης ούτε κόπων, ούτε δαπανών εφείσθη, ίνα όσον οίον τε τέλειον καταστήση το έργον του. Είθε και άλλοι λόγιοι και επιστήμονες μιμούμενοι την φιλοπατρίαν, τον ζήλον και την αυταπαρνησίαν του Ασκληπιάδου κ. Ι. Λαμπρίδου επιδοθώσιν εις τοιαύτας μελέτας των δούλων χωρών, αίτινες υπό ιστορικήν, γεωγραφικήν, τοπογραφικήν κλ. έποψιν είναι Σαρματία και Θούλη γη δια τους Έλληνας».

Δημιουργικές μορφές του Νεότερου Ζαγορίου

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΧΡ. ΤΖΟΥΦΗ

Είναι πασίδηλο ότι και στον αιώνα μας — Τον αιώνα Αυτόν της κοσμοχαλασιάς, των απίθανων επιτευγμάτων και πραγματώσεων και των... «θαυμάτων» κλπ., υπήρξαν, και στο Ζαγόρι, αξιόλογες παρουσίες και ξεχωριστές Μορφές. Πάτησαν και περπάτησαν και Αυτές, με τον δικό τους τρόπο, στα βαθιά κι ανεξάλειπτα χνάρια των μοναδικών προγόνων και μας έδεσαν με Αυτά και Εκείνους. Έτσι γίνηκε η σύζευξη, δόθηκε και κρατήθηκε η συνέχεια και η συνέπεια και κατορθώθηκε να φτάσουμε ως τις μέρες μας. Σάρκα, από τη σάρκα τους (και... καρποί από τα δασιά περιβόλια τους), κράτησαν και συντήρησαν την παράδοση και τη βαριά (κι ασήκωτη), κληρονομιά και τα όμορφα χωριά μας, παραδίνοντάς τα όρθια και αλώβητα!...

Τώρα που πρέπει νάμαστε ικανοποιημένοι και, ίσως, «χορτασμένοι» και μάλλον... κουρασμένοι από την επίμονη, τη μονότονη, (αν όχι και «μονομανή»), αναφορά στους ικανά παλιούς Ζαγορίσιους, θαρρώ πως ήρθε η ώρα να ασχοληθούμε και να αναφερθούμε και σε... κάμποσους και κάποιους, πάντα αξιόλογους, Νιότερούς τους, κοντινότερούς μας. Ελπίζω να φανεί ότι και χρειάζονταν αυτό και Άξιζε τον Κόπο! Βέβαια το Ζαγόρι, στην αέναη, την καλπάζουσα, πολυκύμαντη πορεία του, για εκατονταετίες ανυπέρβλητης Ακμής, δεν έζησε και άκμασε παρά «παράγοντας» και αναπαράγοντας, (ανανεώνοντας κλπ.), Δημιουργούς, Ταγούς και Ηγετικές προσωπικότητες και Μορφές. Είναι Αυτές Τόσες και Τέτοιες που — κυριολεκτικά — δεν μπορείς εύκολα να τις αξιολογήσεις, να τις ξεχωρίσεις και να τις προβάλεις! Δεν μιλάμε, βέβαια, για τους Λόγιους, τους μεγάλους Επιστήμονες, Ερευνητές, Λαογράφους, Καλλιτέχνες, Συγγραφείς κλπ. κλπ. Αυτούς τους προβάλλει το έργο τους, που τους καταξίωσε και τους κρατάει, πάντα, στην επικαιρότητα. Το «εργαλείο» της δουλειάς και του τάλαντού τους και η ίδια η φύση της (προπαντός η δεξιοσύνη της γραφίδας τους), τους έχει και τους διατηρεί στην πρώτη γραμμή. Στην Πρώτη... Σελίδα!... Εμείς — Εδώ — θα αρχίσουμε ν' αναφερόμαστε σε κάποιες ξεχωριστές Αξιόλογες, δημιουργικές, δυναμικές και καταφάνερα δραστήριες Μορφές, που υπηρέτησαν και Ευεργέτησαν τον ολόμορφο Τόπο και τα θαυμαστά χωριά μας, προπαντός, από άλλα υπεύθυνα τοπικά «ΜΕΤΕΡΙΖΙΑ» και «πόστα». (Φυσικά δεν μιλάμε για τους, πάντα ΑΞΙΟΥΣ Ζαγορίσιους της διασποράς, σε κάθε Τομέα! Αυτοί συνεχίζουν να αυτοδημιουργούνται και να διαπρέπουν, όχι μόνο στα γράμματα, τη Δικαιοσύνη, τη Διοίκηση, την οικονομική και επιχειρηματική κλπ. δραστηριότητα (αλλά και σε οτιδήποτε τύχει να τους ...φέρει και να τους «ρίξει» η ζωή στα ξένα που βρέθηκαν, για αναζήτηση μιας καλύτερης θέσης, κάτω από τον Ήλιο!). Αυτοί ήταν και θάναι το αγλάϊσμα του ΤΟΠΟΥ μας. Αλλά, γι' αυτούς ας μιλήσουν και γράψουν άλλοι αξιότεροι και «ειδήμονες». Αυτοί ανήκουν, φυσιολογικά, στις Ζαγορίσιες Οργανώσεις, όπου ΓΗΣ και κατά κύριο λόγο, στην «ύπατη» οργάνωσή μας, της Αθήνας, όπου κάποτε τόχε βάλει και φιλόδοξο στόχο της, χωρίς και να τον προχωρήσει και να τον πραγματώσει, αν δεν λαθεύουμε... Εμείς θα σταθούμε όπως προσημειώσαμε, στους ...ξεχασμένους - κοντινούς Δημιουργούς Του, (με την προσδοκία να... κεντρίσουμε(!) και νάχουμε... επικουρία και βοήθεια κι Άλλων συμπατριωτών...).

Αρχίζουμε, λοιπόν, αυτή μας την... «καμπάνια» και κρίνουμε καταξιωμένο, για να προταχτεί, τον αείμνηστο Σκαμνελιώτη: Στέργιο Δούβλη. Δεν κρύβω ότι έντονη συναισθηματική παρόρμηση και προσωπικοί — ακατάλυτοι — δεσμοί και... «χρέος» παλιό κλπ., υπαγορεύουν: Αυτή την επιλογή μας. «Από το χρέος, (λοιπόν) μη κινούντες...» κάνουμε την Αρχή και την... Πρόταξη. Αλλά ο μακαρίτης και κοσμοαγάπητος Στέργιος Δημ. Δούβλης, ήταν για χρόνια και χρόνια — και είναι, θαρρώ, ο Πρόεδρος των Προέδρων, για τις Κοινότητες του Ζαγορίου, για το Νομό μας και ίσως για την Ελλάδα Την Τιμή και τον τίτλο Αυτό τους κατάχτησε με προσωπικό πολύχρονο και πολυμέτωπο Αγώνα, δράση μοναδική και επιτεύγματα αξιοθαύμαστα και τα κράτησε και κρατάει, παληκαρίσια και επάξια. Ήταν, και θαρρώ μένουν, πολύ και πλατειά γνωστά: ΟΛΑ ΑΥΤΑ, ώστε να μη θέλουν ξεχωριστή προσπάθεια και πολλές αποδείξεις. Μόνο μια απλή ...υπενθύμιση και οι παλιότεροι θα τα θυμηθούν και θα... προσυπογράψουν, μαζί μας!... Το ελπίζω και το εύχομαι...

ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΔΗΜ. ΔΟΥΒΛΗΣ

Ο Σκαμνελιώτης

Ο Στέργιος Δ. Δούβλης, στο χώρο του, στον πλατύ χώρο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και στον καιρό που αυτή ασφυκτιούσε, στο στενό «κλοιό» της Κρατικής Εξουσίας και της καταλυτικής της εποπτείας, κατόρθωνε, πάντα και πέτυχε να πραγματώσει το όραμά του! Κυριολεκτικά με μεθοδολογία μοναδική, με σθένος και απέραντη και ανεξάντλητη επιμονή, συνδυασμένη με ξεχωριστό ταλέντο, και θάλεγα, με μαεστρία, κατόρθωνε και κατόρθωσε να... ξεπερνάει κάθε φραγμό και, πανθομολογούμενα, διάπρεψε! Αυτό το όφειλε στον ξεχωριστό του χαρακτήρα και στη στέρεη δόμηση της αξιοσέβαστης και φωτισμένης προσωπικότητας, αλλά και στη συγκρότηση και ακαταπόνητη εργατικότητά του. Τον αποκάλεσαν (προπαντός: ο θειός του, αείμνηστος Θεοφάνης Δ. Φραγκούλης), «Στούριο»! Και δεν λάθεψαν. Ό,τι έβαζε... στο «στόχαστρό» του, ευθύβολα το... χτυπούσε και, σπάνια, αστοχούσε. Ο κάθε στόχος του και μια δυσκολοκατάχτητη επιτυχία! Ήταν και οραματιστής και δημιουργός. Άφηνε, έτσι, την εντύπωση ότι ήταν (και... απόμεινε), αγύριστο Κεφάλι! «Στούρος»! δηλαδή: στουρναρολίθαρο!

Ο αλησμόνητος Στέργιος ήταν και... κύλισε σαν ένα (θεόρατο, για τοπικές διαστάσεις) «γκουργκούλι» που κατέβασε και σμίλεψε ο Σκαμνελιώτης — ατίθασος — Λιτζέτος και το «έστησε» για να διαφεντέψει και να ευεργετήσει, ποικιλλότροπα, το ξακουστό Σκαμνέλι, την κατάλληλη ώρα του. Έτσι είχε τη δύναμη και την ορμή, αλλά και τη φρόνηση και «...έσπρωξε» το όμορφο χωριό του και το ύψωσε και το έφτασε (δηλαδή το ανέβασε) σε «Αλπικές Βουνοκορφές!!».

Όταν, κάποιες φορές, ανηφορίζω, στο γονικό μου, στο Σκαμνέλι, η ματιά μου πέφτει πάντα, πάνω σε ΟΛΑ, όσα τόσο εμπνευσμένα, με μοναδική διορατικότητα και με ασκόλαστους αγώνες, στερεά και θαυμαστά κλπ., έκανε ο χιλιόκαλος Στέργιος μας. Θα ήταν, λοιπόν, μεγάλο κρίμα και άδικο, (τώρα που η φυσική φθορά τον πήρε, από το... προσκήνιο και από τη δράση) να μην ασχοληθούμε και με Αυτόν και να μην γράψουμε όσα μας τον θυμίζουν, απαθανατίζοντάς τον, κατά κάποιο τρόπο και για τους παλιότερους και για τους νιότερους και για τους επιγενόμενους. Ήταν ο Στέργιος Άξιος, μέσα στους λίγους, Ικανός στους ικανούς, δυναμικός στους δυνατούς, μοναδικά Δημιουργικός και Ευεργετικός. Αυτά (και πολλά άλλα), τον καταξίωσαν, καθολικά, και τον «έστησαν» Σύμβολο και παράδειγμα για μίμηση.

Η Σκαμνελιώτικη οικογένεια του Δημήτρη Δούβλη και της Αγγελικής (το γένος Δ. Φραγκούλη), είχε τέσσερα παιδιά, (τους: Στέργιο, Παντελή, Διαμάντη και Χρυσόστομο). Ο Διαμάντης πέθανε πολύ μικρός κι απόμειναν οι άλλοι τρεις γιοί. Δεν θα πρόσθετε και πολλά, αν βάζαμε — Εδώ — ότι αυτή η τυπικά — ατόφια Ζαγορίσια — Σκαμνελιώτικη οικογένεια (που... συγκροτήθηκε στο γέρμα του περασμένου και στις αρχές του 20ου αιώνα) ήταν... στο όριο της επιβίωσης και στην αναζήτηση καλύτερης θέσης, κάτω από τον Ήλιο. Μαρτυριέται, μόνο, ότι ένας προπάππος: ΔΟΥΒΛΗΣ, παληκάρι αληθινό και γενναίο, σε μια από τις αλλεπάλληλες επιδρομές Τουρκαλβανών και κυριολεχτική — «δήωση» και του Σκαμνελιού, είχε το σθένος ν' ανέβει στην Αγία Παρασκευή, κι από Εκεί, μάτιαξε, έριξε το εύστοχο βόλι του και

σκότωσε (βρίσκοντάς τον στην κεφαλή και ρίχνοντάς τον από το Άτι του), τον αιμοσταγή αρχηγό τους τον Αλή Τσουγμένο κάτω στα Σκαμνελιώτικα Σελλιά και ξεβρώμησε τον ...(λωβιασμένο) τόπο του. Άλλα, (κι αν υπάρχουν), χάθηκαν στο διάβα του χρόνου. Ξαναγυρνάμε πάλι στην... οικογένεια, έστω και... αποσπασματικά...

Ο πρωτογιός ο Στέργιος (που μας απασχολεί και μας ενδιαφέρει Εδώ) δεν είχε άλλον δρόμο και ...διέξοδα. Έμενε η κοινή μοίρα(!) όλων, σχεδόν των Ζαγορίσιων.: Το ταξίδι! Η ξενητειά και ο πικρός ξενητεμός. Μετά από τα στοιχειώδη — εγκύκλια — γράμματα, στο χωριό, που — φαίνεται — ήταν στέρεα και γερά — εφόδιο αναντικατάστατο — μικρός - μικρός ο Στέργιος μας ταξίδεψε στον Πειραιά, (αυτός), για να βρει δουλειά και για να βοηθήσει τη μάνα του να μεγαλώσει και τ' άλλα της παιδιά. Πρόθεση και πείσμα του η προκοπή. Με τα εφόδιά του και τον διαμαντένιο χαρακτήρα του, στις αρχές του αιώνα μας, βρήκε ολάνοιχτες πόρτες και προσλήφθηκε στη Μεγάλη Πειραιώτικη Αλευροβιομηχανία των «πολλών» Κωνσταντόπουλων. Για την μεγάλη αξιότητα και την απαράμιλλη εργατικότητά του — εκεί — εκτιμήθηκε και αγαπήθηκε πολύ και εύλογα. Έγινε στέλεχος και στυλοβάτης της Μεγάλης Εκείνης επιχείρησης και μαζί ο — αναντικατάστατος — έμπιστός της. Δεν εξηγιέται, αλλοιώς, πως και γιατί μόνο σ' Αυτόν ανάθεσαν και εμπιστεύτηκαν, οι Κωνσταντόπουλοι, να συνοδέψει την ωραία και τρυφερή κόρη τους, στην Ελβετία, για σπουδές. Ξέρουμε πολύ καλά ότι η λεπτή αυτή αποστολή στέφθηκε από απόλυτη επιτυχία και ο Στέργιος μας υπήρξε ένας πραγματικός «τζέντλεμαν», με κοσμοπολίτικες περγαμηνές και εντιμότητα, που οι ξεχωριστοί Ηπειρώτες και λιγοστοί Ζαγορίσιοι διάθεταν και πρόσφεραν, αφειδώλευτα! Εκεί, (μαζί με την υπεύθυνη και τόσο... ευαίσθητη αυτή αποστολή), κατά το Ομηρικό: «πολλών ανθρώπων είδεν άστεα και νόον έγνω...», μέστωσε και γύρισε... έμφορτος από γνώσεις, ιδέες, εμπειρίες, καλλιέργεια κλπ. κλπ., που σημάδεψαν, βαθιά τη ζωή του και τον «ωρίμασαν» για... κατοπινές επιτυχίες και πραγματώσεις...

Γεννημένος το 1888 ο Στέργιος και ακολουθώντας τα χνάρια των προγόνων και το ασίγαστο πάθος, για τη Λευτεριά και της ιδιαίτερης πατρίδας (των Γιαννίνων και του Ζαγοριού του), ήταν, από τους λίγους συμπατριώτες του, της... διασποράς, που εθελοντής προσήλθε ολοπρόθυμα και πολέμησε παληκαρίσια στο Μπιζάνι κλπ. «από το χρέος μη... κινούμενος!...». Αλλά ο Πειραιάς τον «κρατούσε» ακόμα γερά! Είχε εκεί να κάνει ΠΟΛΛΑ, ακόμα. Και τα έκανε. Φυσιολάτρης και κυνηγός, (από γεννησιμιού του), αποζητούσε και «οσμιζόνταν» τον λεύτερο αέρα της εξοχής και δεν όκνεψε να τον... καταχτήσει! Έτσι από το 1918 ως το 1920, έφτιαξε το εξοχικό, (της εποχής του) με πρότυπο αμπελώνα (αμπέλι) στο τοπεινό «κουτσουκάρι», (που έφτασε — τώρα — να ασφυκτιά στον δυναμικά και ραγδαία αναπτυσσόμενο Δήμο του Κορυδαλλού). Έτσι — Εκεί — (πραγματώντας κάποιο από τα τόσα όνειρά του), επήρε και έφερε, από το χωριό και τ' άλλα του τ' αδέρφια, (τον μακαρ. Παντελή και τον Χρυσόστομο) για να τους ανοίξει το δρόμο της... προκοπής. Το 1920 πήρε δυο (2) φορτηγά αυτοκίνητα και στα τιμόνια τους και σε αυτή τη δουλειά, (αρκετά πρωτοποριακή και καινούρια τότε), προσαρμόστηκαν (και σταδιοδρόμησαν) και τα δυο του αδέρφια.

ΣΚΑΜΝΕΛΙ: «Μπατζιάς» (μικρό παράθυρο στη σκεπή) του σπιτιού της Μαριάνθης Δώδου

Ήρθε, όμως, η Μικρασιατική Καταστροφή, τα αυτοκίνητά του — επιταγμένα — χάθηκαν, μαζί με τις «χαμένες πατρίδες» στη Μικρασία και η δουλειά αυτή, γι' αυτόν (και τ' αδέρφια του) «πήγε τότε στράφι». Αλλά ο Στέργιος μας (γρανιτένιο Σκαμνελιώτικο «γκουργκούλι!), δεν κάμφθηκε. Δεν κιότεψε. Προ παντός δεν έπαψε να δουλεύει και να δημιουργεί. Ο Σύλλογος των Αλευροβιομηχάνων τον «επιστράτευσε» και τον κατάστησε κύριο και ίσως, μοναδικό επιτελικό Όργανό Του, σε καιρούς... δύσεχτους. Έτσι, μέσα στα πολλά, τον βρίσκουμε και στη Θεσσαλία, να διαπραγματεύεται και ν' αγοράζει σιτάρια, για λογαριασμό του (και για να καλυφτούν οι αυξημένες ανάγκες, που έφερε και η προσφυγιά). Το «μικρό» σπίτι (το εξοχικό), στο ΚΟΥΤΣΟΥΚΑΡΙ, με τη γαλαντομιά, απλοχεριά και μεγαλοψυχία του, για δυο τουλάχιστον δεκαετίες, ήταν ολάνοιχτο στέκι και «κέντρο διερχομένων» και της Σκαμνελιώτικης παροικίας του Πειραιά και ΟΛΩΝ όσοι περνούσαν ή κατέβαιναν προς ...Εκεί. Δεν θάναι λίγοι, θαρρώ και οι συγγενείς και χωριανοί, που ρίζωσαν και πρόκοψαν και τώρα τιμούν τον Κορυδαλλό, που άρχισαν τη ζωή της ξενητειάς, κάτω από την αίγλη, την κάθε λογής βοήθεια, το στοργικό και προστατευτικό βλέμμα και την πάντα ζεστή [illegible] κλπ., κλπ. του ανυπέρβλητου Στέργιου. Η προσωπική μου ανάμνηση και μαρτυρία χωράει εδώ. Περνούσαμε, οικογενειακά, το 1934, (ακτοπλοϊκά), για το ΒΟΛΟ. Βρεθήκαμε — από Πρέβεζα, στον Πειραιά. Αλλά εκεί υπήρχε μόνο το σπίτι και η φιλοξενία του αληθινού συμπατριώτη Στέργιου Δούβλη. Δεν άφηνε κανέναν! Δεν μας άφησε κι Εμάς. Αμυδρά, σαν αχλή, θυμάμαι τη ζεστασιά της φιλοξενίας αυτής και το θαυμάσιο, περιποιημένο, αμπέλι του! Αυτά, όμως, ήταν τα... συνηθισμένα, τα εξωτερικά. Ουσιωδέστερο ήταν το ότι στάθηκε η αιτία και η ευκαιρία για ένα (συνηθισμένο τότε), συνοικέσιο και έναν ευτυχή γάμο (μιας χρυσοχέρας Καραδημοπούλας, της ΛΟΥΚΙΑΣ με τον Χρυσόστομο, όνομα και πράξη κ.λπ.). Το αναμφισβήτητα μεγάλο και πλατύ κύρος του **Στέργιου, δεν ήταν δυνατό να εκτιμηθεί** και επιβραβευτεί από τη μικρή — τότε — κοινωνία του Κουτσουκαριού. Ο Στέργιος ήταν γεννημένη και καλοπλασμένη ηγετική φυσιογνωμία και προσωπικότητα. Έτσι δεν μπορούσε, (ένας από τους πρώτους οικιστές του), ο Σκαμνελιώτης Στέργιος Δ. Δούβλης, παρά να γίνει και να Πρόεδρος της Κοινότητας του Τσουκαρίου (Κορυδαλλού) και να του «δοθεί... ολομέτωπα», και να διαπρέψει! Τον κέρδισε και τον «στράγγιξε», από τότε, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, που κυριολεκτικά της «Αφιερώθηκε» αλλά και τον ανάδειξε!!

Στο τέλος της δεκαετίας του 30, χορτασμένος από... ξενητειά (και από αίγλη), νοστάλγησε — έντονα — τον τόπο που πρωτοείδε τον Ήλιο, το όμορφο χωριό του. Πήρε, λοιπόν, και πραγμάτωσε τη Μεγάλη Απόφαση: Γύρισε στο Σκαμνέλι του, Συνταξιούχος πια, αλλά — πάντα — δραστήριος, δημιουργικός και ακμαίος! Μαζί μ' όσα έφερε ήταν και η θαυμάσια (επαναληπτική) καραμπίνα του δεινού κυνηγού και η «φαρέτρα» του, γεμάτη από γνώσεις, εμπειρίες και ατέλειωτα οράματα και όνειρα. Όνειρα πραγματόσημα, όμως τα μαύρα χρόνια του Πολέμου και της Κατοχής τα πέρασε, (όπως όλοι, σχεδόν), δυσάρεστα και κακοπορεμένα. Προσωπικά έλειπα (στο ΒΟΛΟ) και προτιμάω να αποφύγω να γράψω για ...οτιδήποτε τοτεινό. Ας αφήσουμε να τα σκεπάζει η σκιά. (Απορώ, μόνο πως αυτόν τον πρωτοπόρο τον «έκλεψε» η «συντήρηση!»). Από την απελευθέρωση και δώθε τον... ξαναβγάζουμε στο προσκήνιο, ή μάλλον βγαίνει μόνος του. Βγαίνει, λοιπόν, και μένει ο μοναδικός και αναμφισβήτητος Τοπικός Ηγέτης. Πρόεδρος του Σκαμνελιού του! Και πάλι θελημένα, θα παραλείψουμε την... δύσεχτη περίοδο του Εμφυλίου. Δεν ενδιαφέρει ούτε και ωφελεί αν συγκοιμόμαστε για χρόνια στα Γιάννινα, κάτω από την

→

←

ίδια στέγη (στο ...ολάνοιχτο σπίτι του Λούσια και της Μαρόπης μας). Τον «ξαναπιάνουμε» και τον ξαναβρίσκουμε αφότου πισογύρισε: Πρόεδρος στο Σκαμνέλι («επαναπατρισμένος»...). Από Εκεί αρχίζει η Μεγάλη Πορεία η καθαυτό δημιουργική και η καρποφόρα... ολομέτωπη και πολυμέτωπη τοπική - ευεργετική δράση του.

Ο Στέργιος Δ. Δούβλης, Πρόεδρος της Κοινότητας του Σκαμνελιού, (το... ματαλέω με έμφαση και χωρίς καμμιά υπερβολή), διέπρεψε και διέλαμψε, πολύπλευρα και πολυεδρικά, και έγινε και έμεινε ο Πρόεδρος των Προέδρων (στο Ζαγόρι, στο Νομό, στην Ελλάδα...), ο ανεπανάληπτος και μοναδικός!... Αυτά δεν είναι ούτε σχήμα λόγου, ούτε λόγια φιλοφρόνησης. Είναι, αν θέλετε, από την πολύχρονη υπηρεσιακή και επαγγελματική μου απασχόληση, απόσταγμα και καταστάλλαγμα γνώσης και εμπειριών κλπ. Το Σκαμνέλι, στη δυσκολότερη, ίσως περίοδό του ευτύχησε να έχει, για πολλά - πολλά χρόνια, Πρόεδρό του, (μοναδικό και ανεπανάληπτο) Στέργιο Δ. Δούβλη. Ό,τι είναι και έγινε και όπου μπόρεσε να φτάσει(!) το οφείλει σε Αυτόν, τα οράματα και τις πραγματώσεις του, αγλαούς καρπούς πολύμοχθης προσπάθειας και Αγώνων του. Δυσκολεύομαι πολύ να βάλω σε μια σειρά και να παραθέσω εδώ — μερικά, τα πιο αξιόλογα και σημαντικά, όλα σημαδιακά(!) από όσα και ό,τι έκανε και έφτιαξε. Γιατί ήταν και είναι ΟΛΑ και πολλά και αξιοσημείωτα. Ξεχωρίζω (γιατί δε χωράνε) όσα κρίνω μεγάλα και διαχρονικής «διάστασης»! Σ' αυτά σημειώνω και υπογραμμίζω τα παρακάτω:

1) Πρωτοστατώντας στη διεύρυνση του προπολεμικού Συνδέσμου Κοινοτήτων ΤΥΜΦΗΣ, συνέβαλε, αποφασιστικά, στη διάνοιξη του αμαξιτού δρόμου του Κεντρικού Ζαγορίου, (βασικά από Καπέσοβο, ως το Γυφτόκαμπο) και στη σκυρόστρωση, σε συνέχεια, του μεγαλύτερου τμήματος όλου αυτού του δρόμου, (από το παλιό τέρμα και προοδευτικά, συνεχώς και παραπέρα...). Έτσι «έφερε» το Αυτοκίνητο (Λεωφορείο κλπ.), δέκα τουλάχιστο χρόνια πριν από την «ώρα» του στο Σκαμνέλι κλπ., με πλήρη επίγνωση της πρωταρχικής του σημασίας.

2) Μαζί με τον άλλο δραστήριο Τσεπελοβίτη Πρόεδρο Χρήστο Βλαχόπουλο, πέτυχαν το μοναδικό, σ' όλη την Ελλάδα να ηλεκτροδοτηθούν και να καταυγάζουν τα... πυχτά σκοτάδια τους το Τσεπέλοβο και το Σκαμνέλι, από τη ΔΕΗ, με κοινό δάνειο από την ΑΤΕ, τουλάχιστον μια δεκαετία εγκαιρότερα και με Τοπικό Σταθμό!

3) Έχτισε, με Τοπικούς πόρους, (ξαφνιάζοντάς μας με την... «ανακάλυψη» και εφαρμογή του άρθρου 202 του τότε Δ ή Κ. Κώδικα!), το πετροπελεκημένο σύγχρονο Διδακτήριο Δημοτικού Σκολειού, στο Σκαμνέλι. Αυτός, που στερήθηκε της Ύψιστης χαράς να έχει δικά του παιδιά (και οικογένεια), μόχθησε και πέτυχε να δώσει ευπρεπή στέγη κλπ. στα παιδιά του Σκαμνελιού και κύρια των Σαρακατσάνων του, που τους «κέρδισε» και τους «μπόλιασε» στον γηγενή κορμό, έστω κι αν στέρησε την ανάσα και τη... Θέα, στον γέροντα θειό του τον μακ. Θεοφάνη Δ. Φραγκούλη ξεπερνώντας, δυναμικά και πρωτόφαντα, την αβελτηρία και την ολιγωρία της υπόχρεης και υπόλογης Πολιτείας!...

4) Συμμαζεύοντας και περιφρουρώντας τα Τοπικά και Κοινοτικά Έσοδα, προγραμμάτισε και έφτιαξε σειρά από κάθε λογής βασικά κοινοτικά και χρήσιμα μεγάλα και μικρότερα έργα. Λ.χ. το σύγχρονο υδραγωγείο, το περίκαλο κεντρικό μεσοχώρι — άριστη πλακόστρωση κλπ. Τα περισσότερα γκαλντερίμια των δρόμων του χωριού, με πλάτεμα και αισθητικά άριστη «μετακίνηση» των πλαγιανών τοίχων (έτσι που τ' αυτοκίνητα να περνάνε ακώλυτα — από τον πάτο ως την κορφή του χωριού και από άκρη σε άκρη). Τη διαμόρφωση κλπ. και αναδάσωση του χώρου αναψυχής, της «Τσουμπλίκας», την αναδάσωση της «Γκουρίτσας» (το σημερινό κόσμημα του χωριού), τις διανοίξεις δρόμων για τη «Γκούρα», τα «παλαιάμπελα», τα «Σελιά», τα «Ανήλια» και τόσα άλλα, που «έφτιαξαν» και εξωράϊσαν το χωριό.

5) Δημιούργησε τη βασική υποδομή του μεταπολεμικού Ολόμορφου Σκαμνελιού.

6) Διεκδίκησε, με πείσμα και επιμονή, τα απαράγραπτα δικαιώματα της Κοινότητάς του, σε κάθε Κοινοτικό, και προ παντός, στα δάση που τη ζώνουν και της ανήκαν. Σ' αυτό έκανε φλάμπουρο του Αγώνα του, την επιστημονική τεκμηρίωση του Καθηγητή μου Δημήτρη Καλλιτσογιαννάκη, που του είχα εμπιστευτεί (ότι δηλαδή «τα δάση αφηρπάγησαν, παρά του Κράτους, από τας Κοινότητας και δέον να επαναδοθούν, το συντομώτερον εις αυτάς — που ανήκουν...»). Δίνοντας — εδώ — κρίσιμες και... συνεχείς μάχες, πέτυχε τα καλύτερα δυνατά — τότε — αποτελέσματα, χωρίς να καταγάγει νίκη...

7) Πρώτος στους πρώτους φρόντισε να καταρτίζονται και εγκρίνονται καλές διαχειριστικές εκθέσεις, για τα Κοινοτικά δάση και τα λήμματά τους και για ν' αυξάνεται η ωφέλεια και η αποδοτικότητά τους, αναζητώντας διαθέσιμους ιδιώτες Δασολόγους, λ.χ. τους κ.κ. Λαμπράκη, Γρίσπο κλπ. του και το Κύρος του στα... Μεσούρανα!... Έτσι, πορευόμενος με αγαθότητα και υποδειγματική εντιμότητα και πάντα «με λογισμό και μ' όνειρο» όλες οι πόρτες και της παλιάς Γεν. (Δ)νσης και της «εποπτεύουσας» Νομαρχίας ήταν, γι' Αυτόν, πάντα ορθάνοιχτες. Ήταν, βλέπετε, ισόβιος Πρύτανης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Νομού! Αντίστοιχα όλη σχεδόν η Τοπική Δημόσια Διοίκηση κ.λ.π. και οι «Κεφαλές» της κλπ. βρέθηκαν στο χωριό και ποικιλότροπα βοήθησαν το λαμπρό του έργο και το Σκαμνέλι του. Ακόμα και στην αγαπημένη του «Γκούρα», συρμένος στην... καρότσα του Νομαρχιακού LAND ROWER, ανέβασε τον «δύσκολο» αείμνηστο Δ)ντή Νομαρχίας Γιώργη Κέκιο και του έδειξε τι είναι (τι ήταν), Ζαγόρι. Δεν έφευγε ποτέ από τη Νομαρχία με άδεια χέρια (και χωρίς κυρωμένες, ή εγκεκριμένες) τις ασκόλαστες αποφάσεις του Κοινοτικού του Συμβουλίου που τις... «μαστόρευε μέρες και νύχτες και τις έκανε όλες «μπετόν αρμέ», που δεν «έπεφταν» και δεν ακυρώνονταν, σχεδόν, ποτέ! «Στούρος» Αυτός, γρανιτένιες και οι αποφάσεις του κλπ.

9) Αναγνωρίστηκε, πάγκοινα, σαν ο Λαμπρός «Καλός κι αγαθός» ακέραιος, αδέκαστος, αλλά και δεξιοτέχνης και ο Οραματιστής Θεράποντας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ήταν και εμπνευσμένος και πάντα διαβασμένος και ενήμερος και άριστος εφαρμοστής πρακτικών λύσεων κλπ. Όλα τάκανε και τάδινε, ανυστερόβουλα και με μοναδική γαλαντομιά και αφιλοκέρδεια κλπ. για το Σκαμνέλι του, το μοναδικό έργο ζωής, και για το ΖΑΓΟΡΙ μας, που... έβλεπε να κατρακυλάει, μη θέλοντας — ποτέ — να πέσει στο... τελευταίο σκαλί...

10) Ακόμα και το περίκαλο «Τουριστικό Περίπτερο» που επί τέλους ορθώθηκε και «έδεσε» το χώρο και το Σκαμνέλι, μένω με την εντύπωση ότι εκείνος το ονειρεύτηκε και το οραματίστηκε και το προγραμμάτιζε, για να φτάσει να πραγματωθεί και υλοποιηθεί, από τους... επιγόνους του, όπως και τόσα άλλα σπουδαία, ωραία και Μεγάλα!...

Κοντολογίς ο αλησμόνητος Στέργιος ευεργέτησε, «μεγάλωσε», εξωράϊσε και «έφτιαξε» ολόμορφο κλπ. το μεταπολεμικό Σκαμνέλι και μαζί (αφού αναντίρρητα ήταν ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ των ΠΡΟΕΔΡΩΝ), ήταν και θα ναι αξεθώριαστη, ΑΞΙΑ και ατόφια Ζαγορίσια Μορφή, στον πλατύ χώρο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ασφαλώς, με τόση και τέτοια δράση, δεν θ' απόφυγε και λάθη κλπ. Αλλά, για λάθη θα μιλάμε τώρα; Σε τέτοιαν ώρα... έξαρσης; (Αυτά είναι άλλωστε, σύμφυτα με τη δράση και τα επιτεύγματα όλων των ΑΞΙΩΝ και των Δημιουργών και τέτοια ώρα δεν μετράνε. Δεν καταλογίζονται). Ο παντοτεινά — «εμφανής» και αξέχαστος Στέργιος μας, ήταν και για Εμάς, μένει ο αδιάφθορος, ο ΑΞΙΟΣ και αξιομνημόνευτος. Αγωνίστηκε τον αγώνα τον καλό, με ΝΟΥ και με Μεγάλη πραγματική καρδιά. Αυτή όμως η καρδιά του, (μετά και το κάψιμο, ή και την «πυρπόληση» του σπιτιού του και τον αφανισμό, πέρα από τ' άλλα, του Κοινοτικού Κτηματολόγιου και άλλων πολύτιμων χαρτιών και ντοκουμέντων, που «μετρούσαν» και του «στοίχισαν πάρα πολύ!), τον πρόδωσε. Η Μεγάλη Αυτή καρδιά έπαψε να πάλλεται και να χτυπάει στα 74 χρόνια της. Άφησε την τελευταία του πνοή, (από... καρδιά κλπ.), στο Εδώ Γεν. Κρατ. Νοσοκομείο ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ, τον απίθανα άγριο και φαρμακερό εκείνο Φλεβάρη, του

Συνέχεια στη σελίδα 76

ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΝΩΜΕΣ

“Ανανέωση„

Συμπαράσταση στο «Ζαγόρι μας»

Με τους παραπάνω τίτλους, σε δυο δημοσιεύματα, σε επιστολική μορφή το πρώτο και απάντηση σ' αυτό το δεύτερο, στα φύλλα Ιανουαρίου Φεβρουαρίου, οι συμπατριώτες μας Στέφανος Τζούφης και Ευριπίδης Γιαννακάς ανοίγουν το διάλογο και θίγουν ενδιαφέροντα θέματα για το Ζαγόρι και το «Ζαγόρι μας». Όχι με πνεύμα κριτικής, αλλά απλής παράθεσης γνώμης και απόψεων προς τα όσα θίγουν οι συμπατριώτες μας, παίρνοντας μέρος στο διάλογο, θα επιθυμούσα να πω τα εξής:

1. Είναι σωστή, κατ' αρχήν, η προς τον ευρύτερο κύκλο των Ζαγορίσιων, πρόσκληση για ενεργό συμμετοχή στην προσπάθεια και το έργο της Ιστορικολαογραφικής Εταιρείας Ζαγορίου (ΙΛΕΖ) και ειδικότερα της από δεκαετίας «μοχθούσης» ολιγάριθμης συντακτικής επιτροπής και του Συμβουλίου της Εταιρείας και η παροχή κάθε συνδρομής υλικής — οικονομικής αλλά και συνεργασίας στην έρευνα και μελέτη του αντικειμένου της. Γιατί, από δεκαετίας τα φύλλα της μηνιαίας έκδοσης «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» σχεδόν οι ίδιες — ολιγάριθμες υπογραφές τα κοσμούν και τα γεμίζουν με εργασίες ειδικά για θέματα ιστορικού — λαογραφικού και ερευνητικού περιεχομένου, όχι τα αναφερόμενα στα «κοινωνικά» τις νεκρολογίες» και τις κοινές ειδήσεις, με βασικό στυλοβάτη της εφημερίδας τον ακάματο και άξιο διευθυντή της τον αγαπητό Κίμωνα Κυριαζή. Ενώ, το δυναμικό των Ζαγορίσιων τόσο της Ηπείρου όσο και της διασποράς είναι και «ευρύ» και αξιόλογο, καθώς σωστά παρατηρεί ο κ. Στ. Τζούφης. Ο κάθε συμπατριώτης, είναι πάντοτε φορέας μιας διαφορετικότερης απόψεως από μια ιδιαίτερη οπτική γωνία, για κάθε τι που ενδιαφέρει το Ζαγόρι. Και, είναι απαραίτητη η μαζικότερη συμμετοχή των συμπατριωτών και η συνεργασία στην έρευνα και προαγωγή των «κοινών» του τόπου μας, γιατί με την παράθεση πολλών απόψεων και γνωμών, προτάσεων και πληροφοριών ακόμη και το καλόπιστο διάλογο, το έργο της λαογραφικής εταιρείας αλλά και η στάθμη του δημοσιογραφικού της οργάνου θα ανέλθουν και θα προσεγγίσουν περισσότερο το στόχο τους.

2. Δεν υιοθετώ και βέβαια δεν συμφωνώ με την απαισιόδοξη «Ιερεμική κραυγή» του κ. Στεφ. Τζούφη» «ότι ύστερα από τον άδικο χαμό του αείμνηστου Κ. Λαζαρίδη η εταιρεία «ξεθεμελιώθηκε και πάει για διάλυση, «ότι η διαλεχτή ομάδα των εκπαιδευτικών δείχνει σημάδια εξάντλησης και κόπωσης», «ότι είναι μονόπαντη και γερασμένη» και «ότι παραμένουν προσκολλημένοι, από κόπωση και εξοικείωση στα περασμένα μεγαλεία»... Ούτε και με την μετριόφρονα από μέρους του συμπατριώτη Ευρ. Γιαννακού αποδοχή της άποψης αυτής του Στ. Τζούφη, την πρόταση παραίτησής του από τη συντακτική επιτροπή και την είσοδο του Στ. Τζούφη, και ακόμη «το κοινό τους μοιρολόγι» «για ξεθεμελίωμα του οικοδομήματος με τον αδίκητο θάνατο του Κώστα Λαζαρίδη». Γιατί τόση απαισιοδοξία και τόσος συναισθηματισμός; Ο θάνατος του αείμνηστου και επάξια τιμηθέντος και εν ζωή και μετά θάνατον Κ. Λαζαρίδη, ούτε αδόκητος ούτε απρόσμενος ήταν. Ο Κώστας Λαζαρίδης ο ακούραστος αυτός «εραστής» του Ζαγοριού και πολυγραφότατος εκπαιδευτικός, μακρύ δρόμο διήνυσε και δεν μπορούσε να αντισταθεί στον αδήριτο νόμο της φθοράς και της ανθρώπινης μοίρας, όπως όλοι οι άνθρωποι, όπως όλοι μας.

Έπειτα ο Κ. Λαζαρίδης «θα εξακολουθεί να συνεργάζεται» με τη λαογραφική εταιρεία. Το πνεύμα του και η σοφία του, η πολύχρονη εργασία του είναι αποθησαυρισμένη σε δεκάδες βιβλία του, που για πολύ καιρό θα αποτελούν πολύτιμη πηγή για άντληση πληροφοριών και στοιχείων». Με το «μονόπαντη» δεν εννοώ τι ακριβώς θέλει να πει ο κ. Τζούφης. Μα αν εννοεί τη σύνθεση της συντακτικής επιτροπής δεν νομίζω ότι είναι μονόπαντη, συντίθενται όλες οι τάσεις και οι δυνατότητες, αν εννοεί το αντικείμενο της απασχόλησης ούτε και αυτό είναι ορθό, γιατί δεν ανάγεται στο αποκλειστικό καθήκον της συντακτικής επιτροπής της εφημερίδας η επιλογή της δημοσιευόμενης ύλης αλλά και στην ευχέρεια και στην κάθε φορά «δεδομένη ύλη» κι έπειτα κανείς δεν αποκλείεται, αντίθετα συνεχώς γίνεται κλήση προς όλους τους συμπατριώτες για συνεργασία. Καθ' όσον αφορά την «εξοικείωση και προσκόλληση στα περασμένα μεγαλεία», ούτε και σε αυτό συμφωνώ: Πρώτα γιατί η εφημερίδα δεν είναι αυστηρά προσκολλημένη στην Ιστορία και Λαογραφία, αλλά ποικίλο είναι το όλο φάσμα της ύλης της. Έτσι βλέπουν το φως της δημοσιότητας, δίπλα στα λαογραφικά, και ιστορικά και λογοτεχνικά κείμενα και μελέτες αρχιτεκτονικές, και προτάσεις, και αντιμετώπιση των τρεχόντων προβλημάτων του τόπου. Η περισσότερη απασχόληση με την παράδοση και τη λαογραφία γενικά επιβάλλεται για πολλούς λόγους: Και πρώτα γιατί το κύριο αντικείμενο της εταιρείας είναι η ιστορική έρευνα και η λαογραφία, και ακόμη, τα θέματα που γίνανε στον τομέα αυτό είναι ελάχιστα. Χρειάζεται πολλή δουλειά ακόμη, «πολύ σκάψιμο» και διάλεγμα του λαογραφικού πλούτου απαραίτητου όχι μόνο για την ολοκλήρωση πλήρους μελέτης της ιστορίας του τόπου, αλλά γνωριμίας βαθύτερης με την ψυχή του Ζαγορίσιου, τις αρετές του τις ικανότητές του, στοιχεία απαραίτητα για την προσαρμογή της σημερινής και αυριανής πρακτικής και προσπάθειας για την προαγωγή του τόπου και την επίλυση των καθημερινών προβλημάτων.

3. Τέλος θα ήθελα να τονίσω ότι: Είναι καιρός να απαλλαγούμε από το σύνδρομο «της Θρηνολογίας και του απολεσθέντος παραδείσου», το θρήνο της περασμένης ακμής του Ζαγοριού, και την επίκληση να «να αναστήσουμε το Ζαγόρι». Λάθος. Το Ζαγόρι, όπως το ξέραμε και όπως έζησε τον προηγούμενο αιώνα, δεν πρόκειται να ξαναγίνει πέρασε για πάντα στην Ιστορία. Οι οικισμοί, πόλεις και χωριά είναι «ζωντανοί οργανισμοί». Γεννιούνται, εξελίσσονται, ακμάζουν και πεθαίνουν. Όταν εκλείψουν οι γεννεσιουργοί λόγοι αρχίζουν να φθίνουν και τελικά εξαφανίζονται. Το Ζαγόρι, τα χωριά του, γεννήματα των εθνικών, κοινωνικών και ιστορικών εκείνων όρων και συγκυριών των περασμένων αιώνων, της δουλείας, της πρωτόγονης κλειστής αρχικά και ημίκλειστης αργότερα οικονομικής ζωής, άρχισαν τη ζωή τους προ οκτώ, εξακριβωμένα, αιώνων, ίσως και προ δέκα αιώνων σαν καταφύγια αρχικά, και πιθανόν διωκομένων και συγκροτήθηκαν με συνείδηση και σκοπό μετά την επιβολή του Τουρκικού ζυγού και τη χορήγηση των προνομίων. Με τα ταξίδια τους στις γύρω Βαλκανικές χώρες και την ανάπτυξη της κοινοτικής ζωής, για να αρχίσουν να χαλαρώνουν τη δομή τους μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο και ραγδαία μετά το δεύτερο και την αλλαγή στη δομή ολόκληρης της Ελληνικής Πραγματικότητος, εξέλειψε, χωρίς υπερβολή, και ο προορισμός τους σαν κοινωνίες εκείνης της μορφής. Τα ταξίδια στη Βλαχιά, και τη Βαλκανική με τους αγωγιάτες, τους θρύλους και τα παραμύθια δεν πρόκειται να ξαναγίνουν, παραμένουν σαν θρύλος στη μνήμη.

Οι δυσκολίες για το πέταγμα των νέων σε μακρινότερους κύκλους και ανώτερα επίπεδα μόρφωσης, ζωής, ευκαιριών εξαλείφτηκαν, και τίποτε δεν τους κρατά να πετάξουν σε πιο ελπιδοφόρους χώρους.

Το Ζαγόρι θα μετέβαλε την αρχική του μορφή και θα εξηφανίζετο και θα παρήκμαζε, με την έννοια της αποψίλωσης του πληθυσμού και της εγκατάλειψης στο μεγαλύτερο μέρος και χωρίς «το αντάρτικο» και τον εμφύλιο πόλεμο. Ίσως οι δυσάρεστες συνέπειες του εμφυλίου πολέμου να συντόμευσαν, το πολύ για δέκα - δεκαπέντε χρόνια την παρακμή του Ζαγοριού, δεν την προκάλεσαν. Δεν είναι μοναδικό το φαινόμενο για το Ζαγόρι. Το ίδιο συνέβη με τα χωριά του Πηλίου τα οποία δεν απείλησε και δεν έφερε σε δύσκολη θέση «το αντάρτικο», όπως και με πολλά χωριά της Πελοποννήσου και άλλων περιοχών. Και όταν λέμε παρακμή και

Συνέχεια στη σελίδα 76

Σχετικά με τις Ζαγορίσιες κομπανίες

Κύριε Διευθυντά,

Στο τελευταίο φύλλο της εγκρίτου εφημερίδας «Το Ζαγόρι μας» (Μάρτιος 1988) ο επιστολογράφος σας κ. Σκούρτης αναφερόμενος στις παληές Ζαγορίσιες Κομπανίες μας μετέφερε στα αξέχαστα χρόνια που με τόση συγκίνηση όλοι τα αναπολούμε.

Βέβαια σήμερα τα πράγματα άλλαξαν. Η ρόδα και οι αλματώδεις τεχνολογικές εξελίξεις έφεραν «επανάσταση» σ' όλα. Άλλαξε η ζωή ριζικά.

Ένας πολύ σημαντικός τομέας της ανθρώπινης δραστηριότητας, περισσότερο σήμερα από κάθε άλλη εποχή, είναι αυτός ακριβώς «ο καλλιτεχνικός» που αναφέρεται στην καλή τέχνη, τη Μουσική, τις «Κομπανίες», τα «βιολιά» όπως τα λέμε κοινώς.

Ήταν επόμενο κατά συνέπειαν, και ο τομέας αυτός να υποστεί την επίδραση αυτής της εξέλιξης, η οποία όμως - κατά κοινή ομολογία — σε ορισμένες περιπτώσεις, οι επιπτώσεις είναι «αρνητικές».

Δεν έχομε παρά να ανατρέξομε στους χώρους που είναι συνυφασμένοι με τις δραστηριότητες του είδους αυτού, όπως είναι τα πολλά και ποικίλα Κέντρα διασκεδάσεως, οι πανηγυρικές εκδηλώσεις του Καλοκαιριού, οι γάμοι κλπ.

Φέρω ένα απλό παράδειγμα, όπου φαίνεται «το μέγεθος» των κακοποιήσεων και οι οποίες εξυπακούεται εξυπηρετούν κάποιους σκοπούς.

Γίνεται γάμος π.χ. στο χωριό. Έξω βρέχει. Αναγκαστικά τα «βιολιά» παίζουν μέσα στο σπίτι στον κλειστό χώρο. Και ερωτάτε... Τι θέση έχουν τα ηχεία μέσα στα δωμάτια. Δεν ακούονται τα όργανα χωρίς αυτά; **Αστείο πράμα.**

Ζητάς επιμόνως απ' τους οργανοπαίκτες να αποσυνδέσουν, ή επί τέλους να χαμηλώσουν κάπως την έντασή τους κι εκείνοι αδιαφορούν. Δεν μπορούμε λένε χωρίς αυτά, τα μάθαμε...

Και αναγκάζεσαι τότε να «μετράς» τα λεφτά, την ώρα, πότε να φύγεις απ' εκείνο το «αφύσικο περιβάλλον» αποκομίζοντας αντί ευχάριστες, τις πιο δυσάρεστες εντυπώσεις.

Θα ήθελα με την ευκαιρία αυτή — αφορμή βέβαια το δημοσίευμα — «Τ' αηδόνια του Ζαγορίου» να αναφερθώ σε μια άλλη παλιά Ζαγορίσια Κομπανία που δεν ήταν τόσο γνωστή, γιατί σπάνια έπαιρνε τον δρόμο για άλλα χωριά. Και ήταν αυτή η μοναδική επί πολλές δεκαετίες Κομπανία του Παπίγκου.

Οι «Γκαμπαλήδες» όπως συνήθιζαν να την αποκαλούν οι Παπιγκιώτες. Την αποτελούσαν οι τρεις αδελφοί Χαλκιά (Στουμπαίοι). Ο Νάσιος, ο Βλάσος, κι ο Μήτρος. Ο πρώτος έπαιζε κλαρίνο, ο δεύτερος σαντούρι και λαούτο κι ο τρίτος βιολί.

Συμπληρώνονταν δε ανάλογα με τις ανάγκες και με έναν ή δυο άλλους οργανοπαίκτες ντόπιους ή ξένους. Συνήθως με τον Παπιγκιώτη Θόδωρο Αθανασιάδη (Γκουγκή) ο οποίος ήταν λίαν συμπαθής στην τότε νεολαία του χωριού.

Οι δυο τελευταίοι απ' τους αδελφούς Χαλκιά κατά κοινή ομολογία ήταν ανεπανάληπτοι.

Εδώ θα αναφερθώ κάπως εκτενέστερα στον τρίτο. Το Μήτρο Χαλκιά που έπαιζε βιολί, του οποίου η φήμη παρά την «απομόνωσή του» στο Πάπιγκο είχε ξεπεράσει τα όρια του χωριού, εν αντιθέσει με τους άλλους οργανοπαίκτες του Ζαγοριού οι οποίοι ήταν πασίγνωστοι γιατί μετακινιούνταν από χωριό σε χωριό ανάλογα με τις ανάγκες. Σημειωτέον ότι η επικοινωνία με το Πάπιγκο την εποχή εκείνη λόγω των αποστάσεων ήταν προβληματική. Ο Μήτρος Χαλκιάς παρά τη φήμη του ήταν μέχρι τέλους ο αφανής «τέλειος» καλλιτέχνης του Παπίγκου γιατί ήταν «ταπεινός» και ήταν η καρδιά της Παπαγκιώτικης Κομπανίας.

Όταν έπαιζε το βιολί του έσκιζε κυριολεκτικά και σκέπαζε τα άλλα όργανα. Το βιολί του δεν ακούονταν όπως τα άλλα βιολιά. (Το εξηγώ πιο κάτω). Τι να πρωτοθυμηθώ απ' τις τόσες και τόσες φορές που απολαμβάναμε τα «βιολιά μας» πιο πολύ τα καλοκαίρια στα πανηγύρια, τους γάμους και τις διάφορες άλλες εκδηλώσεις, που η παρουσία του Μήτρου ήταν απαραίτητη.

Εξυπακούεται πως χωρίς βιολί η οποιαδήποτε Κομπανία είναι «ξεκάρφωτη». Το βιολί «δένει» τους ήχους μέσα σ' αυτή. Σήμερα δεν τους νοιάζει και πολύ αν λείπει το βιολί «φθάνουν τα ηχεία».

Και ξεκινούσε η κομπανία του Παπίγκου — όπως συνήθως όλες οι κομπανίες με τον κλασσικό σκοπό της τάβλας «τον Σκάρο». Το λόγο πάντα το βιολί του Μήτρου. Εκεί μας συνάρπασε κυριολεκτικά όταν έφθανε «στο αηδόνι». Σαν δεύτερος σκοπός της τάβλας «το μοιρολόι» το οποίο εκτελούσε αριστοτεχνικότατα. Σιγά - σιγά η κομπανία «έμπαινε» στους άλλους σκοπούς με πρωτοπόρο πάντα το βιολί του Μήτρου. Με τη μαεστρία όλων, δημιουργούσαν μια ατμόσφαιρα ανεπανάληπτη.

Από τις πολλές προσωπικές συναντήσεις μου με τον αξέχαστο Μήτρο Χαλκιά — μαθητής εγώ τότε — δεν ξεχνώ την παρακάτω στιχομυθία.

Του ζήτησα το βιολί του — όπως συνήθως μεταξύ οργανοπαικτών — να παίξω προβάροντας κάποιο σκοπό. Μου απήντησε... Δεν μπορεί να παίξεις με το δικό μου το βιολί. Έμεινα «κατάπληκτος». Αμέσως μου εξήγησε. Κοίταξε μου είπε. Τη χορδή μι την κουρτίζω στο ρε. Αυτό ήταν και το μυστικό. Δηλαδή. Στη θέση της χορδής μι, έβαζε λα (χονδρότερο ατσάλι) η οποία όταν κουρδίζονταν λόγω του πάχους — δεν έφθανε στη διαπασόν τη χορδή μι. Αναγκαστικώς κουρδίζονταν σ' ένα τόνο λιγότερο στο ρε. Έτσι είχε μάθει από μικρός. (Το σύστημα αυτό του κουρδίσματος του βιολιού είχε τις ρίζες του απ τα χρόνια της Τουρκοκρατίας). Γι' αυτό και το βιολί του Μήτρου έσκιζε κυριολεκτικά μέσα στην Κομπανία.

Έφυγε όμως από το χωριό γιατί παντρεύτηκε στον Ελαφότοπο, κι ορφάνεψε από τότε χωρίς υπερβολή — η ωραία Κομπανία του Παπίγκου.

Β. ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

ΑΝΑΝΕΩΣΗ

Συνέχεια από τη σελίδα 75

πτώση, δεν εννοούμε τον ολοσχερή αφανισμό όλων των χωριών, αλλά την εξαφάνισή της, όπως την ξέραμε, ζωής και μορφής του Ζαγοριού. Του Ζαγοριού του 1900—1940 και του 19ου αιώνα. Το Ζαγόρι εκείνων των καιρών δεν ξαναναστένεται, γιατί δεν πρόκειται να διαμορφωθούν πάλι, όπως πρώτα, οι όροι και οι παράγοντες που το γέννησαν, το δημιούργησαν και το εξέλιξαν και αναπαρήγαγαν. Η ζωή, τώρα στο Ζαγόρι, ίσως εξακολουθήσει με άλλη μορφή τελείως διαφορετική από τη «Ζαγορίσια» σε μεγαλύτερη ή μικρότερη έκταση όπως ορθά από πολλούς πατριώτες τονίζεται, μέσα και σε συνδυασμό και ανταπόκριση στις νέες αντιλήψεις και δραστηριότητες και κυρίως της τουριστικής αξιοποίησής του.

Η διατήρηση, περιορισμένης και σ' αυτά, πληθυσμιακής στάθμης σε ορισμένα χωριά, εξ' αιτίας της λειτουργίας μιας Σχολής ή ενός κληροδοτήματος, δεν αποτελεί ασφαλή δείκτη ότι δεν θα ακολουθήσει και σ' αυτά η διαρροή και η παρακμή **εάν δεν συνδυασθεί** με προσπάθεια δημιουργίας συνθηκών που να ικανοποιούν τις απαιτήσεις της νέας γενιάς των ανθρώπων.

Αλλά, εδώ, ας σταματήσω, γιατί πολύ με παρέσυρε το θέμα, και ενώ αρχικά ξεκίνησα για σύντομες απλές γραμμές σαν απάντηση στα γραφόμενα των συμπατριωτών Στ. Τζούφη και Ευρ. Γιαννακού παρασύρθηκα σε δυσκολότερους τόπους, που θέλουν μεγαλύτερη προσοχή και περισσότερη συνέπεια.

Αθήναι — Μάρτιος 1988

ΠΑΝΟΣ Π. ΣΙΟΥΤΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΔΟΥΒΛΗΣ

Συνέχεια από τη σελίδα 74

1962... τον ξεπροβοδίσαμε, αναγκαστικά, στο αγύριστο ταξίδι του, στο Εδώ Νεκροταφείο, (γιατί είχαν κλείσει και οι δρόμοι για τα... ψηλώματά του), βαθειά πονεμένοι και παγωμένοι, για τη Μεγάλη Απώλεια. Μας είχε τσακίσει και η απίθανη Εκείνη Φλεβαρίσια παγωνιά και η Κακή Τύχη και μοίρα του Νεκρού μας Στέργιου! Παίζει (κι αυτή) κάτι παιγνίδια και έχει τα... «τερτίπια» της! Τόφερε έτσι, που Αυτός, που ήταν ολοκληρωτικά δοσμένος στο Σκαμνέλι του και το αγίαζε, με πράξεις και έργα, να μη έχει ούτε την (πολυπόθητη) τύχη να γείρει και να σκεπαστεί (το σεπτό του σκήνωμα), από τα πολυαγαπημένα, τ' Αγιασμένα, Χώματά Του. Τώρα, πια, το ευεργετημένο τόσο, Σκαμνέλι του, που τον πρόσμενε, δέχτηκε τα σεπτά του κόκκαλα και τα κρατάει, σφιχτά, ν' αναπαύονται, στο Κοιμητήρι του. Αναπαύονται σε γαλήνη και ειρήνη Εκεί, στον Αϊ Νικόλα. Αυτό τους αρκεί και φτάνει. Όμως ο Μεγάλος Νεκρός μας χρειάζεται θαρρώ, και κάποια ξεχωριστή τιμή δικαίως. Εμείς εδώ κάτι γι' Αυτή αποπειραθήκαμε να κάνουμε. Το επίσημο όμως Σκαμνέλι (κύρια ο τωρινός Πρόεδρός του, το Κοινοτ. Συμβούλιο, οι Σύλλογοί του κλπ.) προκαλούνται και προσκαλούνται να πράξουν, επίκαιρα και πρεπούμενα και το δικό τους χρέος και καθήκον. Να τιμήσουν, επάξια και πανηγυρικά, τον αλησμόνητο υπεράξιο Νεκρό τους. Το ελάχιστο για εμάς θα είναι ένα πάνδημο μνημόσυνο και το δόσιμο του ονόματός του στην Κεντρική Κοινοτ. Πλατεία, το Μεσοχώρι του κλπ. Το αναμένουν, θαρρώ, πολλοί! Εύλογα το προσμένουμε και Εμείς. Θα παραδειγματίσει και τους Νεώτερους.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΧΡ. ΤΖΟΥΦΗΣ

* * *

«ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ»

(ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΤΟΜΟΣ)

Ι. Γ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Κυκλοφόρησε πριν λίγο καιρό ο β' τόμος της εργασίας του Ι. Παπαϊωάννου «Το Πάπιγκο» (ελπίζουμε γρήγορα να εκδοθεί και ο γ' τόμος που θα ολοκληρώσει την προσπάθειά του αυτή).

Το ειδικότερο θέμα του τόμου αυτού, όπως δηλώνει και ο υπότιτλος είναι: «Πρόσωπα και τοπία». Πιο αναλυτικά δε το βιβλίο χωρίζεται σε έξη κεφάλαια με ξεχωριστό πρόλογο το καθένα. Θα έλεγα ότι το βιβλίο αποτελεί μια γενική γλωσσολογική μελέτη (ή καταγραφή) του γλωσσικού ιδιώματος του Παπίγκου ειδικότερα και του Ζαγοριού γενικά. Στα έξι κεφάλαια γίνεται καταγραφή τοπωνυμίων, τοπωνύμων οικογενειών, ονομαστών οικιακών σκευών και εργαλείων, χλωρίδας, πανίδας, καθώς και περισυλλογή ρημάτων επιθέτων και διαφόρων λέξεων που χρησιμοποιούνται στο τοπικό ιδίωμα.

Ευχάριστη όσο και μεγάλη έκπληξη νιώθει ο αναγνώστης στην ανάγνωση του βιβλίου. Πολύ σε περισσότερο ο Ζαγορίσιος και ειδικότερα ο Παπιγκιώτης. Είναι εκεί όλη η γλώσσα του, ο τόπος του, τα ζώα και τα φυτά του χωριού του. Από μια άποψη το βιβλίο αποτελεί τεκμήριο λαογραφικό και ιστοριοδιφικό. Είναι γνωστή εξ' άλλου η μεγάλη προσφορά στη λαογραφική έρευνα τέτοιων έργων που προέρχονται από ανθρώπους όχι ειδικευμένους σε τέτοιες μελέτες. Σ' αυτές τις περιπτώσεις έχουμε να κάνουμε με άλλα στοιχεία και προθέσεις απ όπου ξεκινάει η προσφορά: το μεράκι του κάθε συγγραφέα την αγάπη για τον τόπο και τη συναισθηματική του σχέση με πρόσωπα και πράγματα.

Ο β' τόμος όμως που κυκλοφόρησε είναι κάτι διαφορετικό. Ξεφεύγει από τον τετριμμένο τρόπο συλλογής λαογραφικού υλικού. Στηρίζεται σαφώς σε επιστημονική βάση. Είναι γραμμένος χωρίς αυθαίρετα στοιχεία. Η γλωσσολογική του έρευνα λειτούργησε σε υψηλό επίπεδο θα έλεγα με λεπτομερείς αναλύσεις και ετυμολογία των λέξεων και με παραπομπή σε ειδικά λεξικά ελληνικά και ξένα.

Η προσωπική ερμηνεία του συγγραφέα γίνεται εκεί που πρέπει και ευστοχεί πάντοτε και με πολλή προσοχή και διακριτικότητα σε λέξεις με αμφίβολλη ερμηνεία ή σημασία. Καλύπτονται γλωσσολογικά όλοι οι τομείς της τοπικής διαλέκτου και η ταξινόμηση των λέξεων γίνεται με απόλυτη αλφαβητική σειρά. Αξιόλογη, μοναδική θα έλεγα η αναφορά δια ονόματα των οικογενειών και συγκινητική η προσπάθεια ανεύρεσης στοιχείων για ορισμένες οικογένειες που σήμερα δεν υπάρχουν πια.

Θεωρώ ότι η προσφορά του βιβλίου αυτού για τον τόπο μας, το χωριό μας το Πάπιγκο και για την ευρύτερη περιοχή γενικά είναι σημαντική, μοναδική θα έλεγα. Συγκίνηση τέλος προκαλεί στους αναγνώστες η παρουσίαση στο τέλος του βιβλίου φωτογραφιών πολύ παλιών ή και νεώτερων που απεικονίζουν Παπιγκιώτες σ' άλλες εποχές, σ' άλλους καιρούς (και τόπους). Εδώ δε χρειάζεται φαντάζομαι κανένα σχόλιο. Η φωτογραφία μιλάει μόνη της για περασμένα πράγματα, ασφαλώς πιο ωραία από τα σημερινά αλλά δυστυχώς χαμένα για πάντα.

Αθήνα — Μάρτης 1988

ΕΛΕΝΗ ΣΚΟΥΡΤΗ

Καθηγήτρια Φιλόλογος

Η φύλαξη του δάσους Λάιστας

Δημοσιεύουμε το παρακάτω υπόμνημα που απασχολεί σοβαρά τις δασοκτήμονες κοινότητες:

Κύριε Δασάρχη,

Χρόνια τώρα, σαράντα περίπου — από τότε που θυμάμαι — διαπιστώνω ότι η φύλαξη του δάσους περιοχής Λάιστας γίνεται με τον ίδιο κλασσικό τρόπο, χωρίς την βοήθεια της σύγχρονης τεχνολογίας που σημειώθηκε και σ' αυτόν τον τομέα.

Και εξηγούμε ειδικότερα:

Φύλαξη λέμε την άγρυπνη παρακολούθηση του πολύτιμου δάσους από λαθρουλοτομίες και πυρκαγιές με κύρια και πρώτα όργανα τους δασοφύλακες. Δασοφύλακες είχαμε και έχουμε — ευτυχώς — πάρα πολύ ευσυνείδητους και εργατικούς ανθρώπους, πραγματικά ήρωες, οι οποίοι ενδιαφέρονται για το δάσος σαν να πρόκειται για ιδιοκτησία.

Και εγώ σήμερα όλοι συγχρονίζονται και εξοπλίζονται, ώστε η εργασία να είναι ευκολώτερη και αποδοτικότερη, αυτοί δεν διαθέτουν κανένα μέσο.

Δε νομίζω ότι θα βρούμε σήμερα πολλούς εργάτες να σκάβουν με τον κασμά ή να φτυαρίζουν ή να πλανίζουν κλπ. Ενώ οι δασοφύλακες μεταβαίνουν με τα πόδια ή δεν έχουν ασύρματο (καθυστέρηση) στον τόπο του συμβάντος.

Ένα παράδειγμα κατάσβεσης πυρκαγιάς επιβεβαιώνει όλα τα παραπάνω.

Κάποιος τσομπάνης ή δασεργάτης ή οποιοσδήποτε βλέπει καπνό σε κάποιο σημείο του δάσους, στο Περιστέρι. Κατεβαίνει στο χωριό και το κάνει γνωστό στον πρόεδρο. Ο πρόεδρος αμέσως ειδοποιεί τον δασοφύλακα να μεταβεί, να εξετάσει και να επιστρέψει για περαιτέρω ενέργειες. Ο δασοφύλακας μεταβαίνει... με τα πόδια... βλέπει και επιστρέφει... Αυτό σημαίνει στην καλλίτερη περίπτωση, 3 ώρες να πάει, μία ώρα καθυστέρηση για έρευνα και ενημέρωση και 3 επιστροφή, σύνολο 7 ώρες. Στο χωριό καθυστέρηση 3 ώρες για ετοιμασία συγκέντρωση δύναμης και υλικού. Και 3 ώρες μετάβαση σύνολο 6 ώρες. Γενικό σύνολο 13 ώρες πολύτιμου χρόνου. Οι αριθμοί μιλάνε.

Γιατί κύριε Δασάρχη, κύριε Υπουργέ Γεωργίας, κύριοι αρμόδιοι; Μπροστά στα εκατομμύρια που χάνονται από μία πυρκαγιά είναι μεγάλη η δαπάνη για την προμήθεια ενός ασυρμάτου να εφοδιαστούν τα όργανα, ώστε φθάνοντας στον τόπο του συμβάντος να ενημερώνουν την βάση για την αποστολή δύναμης και να κερδίσουμε έτσι πολύτιμο χρόνο; Ένα ζευγάρι κυάλια ισχυρά, κατάλληλα είναι πολυτέλεια;

Ένα, κατάλληλα, εξοπλισμένο αυτοκίνητο στους δασικούς σταθμούς είναι πολυτέλεια και σπατάλη του δημοσίου χρήματος;

Η απόσβεση όλων των παραπάνω μέσων πραγματοποιείται μόνον με μια πρόληψη πυρκαγιάς στο δάσος, εάν υπολογιστεί η αξία του ξύλου που θα καεί.

Γιατί να ισχύει για την Πεντέλη το σλόγκαν... κάθε πεύκο και δασοφύλακας... κάθε δασοφύλακας και αυτοκίνητο...; Μόνον εκεί είναι χρήσιμο το δάσος; Εδώ, που η υπεροχή σε ομορφιά, ποσότητα, ποιότητα είναι ασύγκριτα μεγαλύτερη θα το αφήσουμε στον ηρωισμό, τον πατριωτισμό και την αυτοθυσία των οργάνων της φύλαξης;

Επειδή, λοιπόν, Κύριοι αρμόδιοι, το θέμα είναι τεράστιας σημασίας είναι καιρός με κατάλληλες ενέργειες (αναφορές - εκθέσεις) να ζητήσετε από το υπουργείο, τουλάχιστον, σε πρώτη φάση, τον εξοπλισμό των οργάνων με ασυρμάτους.

ΤΖΑΜΠΟΥΡΑΣ ΝΙΚΟΛ.

Το δημοτικό Ζαγορίσιο τραγούδι

Αγαπητέ κ. Δίντα,

Θα ήθελα κι εγώ ν' αναφερθώ σε ένα θέμα που πολλές φορές έχουν γραφτεί πολλά.

Την αφορμή πήρα από την τελευταία δημοσίευση στο Ζαγόρι μας Απριλίου '86 του φίλου Βύρωνα Βαρζώκα, σχετικά με το Ζαγορίσιο δημοτικό τραγούδι. Συμφωνώ απόλυτα με όσα ο Βύρωνας προτείνει. Όμως για τη μνήμη και μόνον αυτών των απλών ανθρώπων που δεν ζουν πια σήμερα πρέπει έστω και σαν μνημόσυνο να αναφερθώ γιατί αν και γλέντησε με τα γνήσια Ζαγορίσια τραγούδια τους σχεδόν όλο το Ζαγόρι ξεχάστηκαν τόσο γρήγορα. Πρόκειται για τα Ζαγορίσια βιολιά από την Μπάγια: τον ξακουστό Τάκη Κλοτσώρα που έπαιζε κλαρίνο, και με το λάλημά του ξεσήκωνε τους Ζαγορίσιους γλεντζέδες, τον αξέχαστο Χριστόδουλο Τόλη ή Λίτση που με τους αυτοσχεδιασμούς και με το σωστό στίχο του τραγουδιού έκανε τον κόσμο να συγκινείτε από χαρά. Το αηδόνι του Ζαγοριού τον αξέχαστο Αγησίλαο στο κλαρίνο που τόσο άδικα έφυγε, το Γιώργο Τόλη στο βιολί, το Βασίλη Δέρβα στο σαμτούρι και το μόνο που ζει σήμερα χωρίς να εργάζεται πια Χριστάκη με το βιολί. Η πιο πάνω ξακουστή κομπανία έπαιζε αυτούσια δημοτικά Ζαγορίσια τραγούδια και γλεντούσε πάνω από 50 χρόνια που ξέρω εγώ το Ζαγόρι και κυρίως τα χωριά, Νεγάδες, Λεπτοκαρυά, Διπόταμο, Δίκορφο, Μαγασσή, Καλωτά κλπ.

Πιστεύω απόλυτα ότι η πρόταση του Βύρωνα δεν πρέπει να μείνει σαν μια απλή δημοσίευση στο Ζαγόρι μας αλλά πρέπει να γίνει πράξη. Εκείνοι όμως που θα κάνουν τη συλλογή και την καταγραφή των δημ. τραγουδιών ας κοιττάξουν να βρουν αυτούσια «γνήσια» Ζαγορίσια δημοτικά τραγούδια. Υπάρχουν το ξέρω και από την κομπανία των Μπαγιώτικων οργανοπαικτών του αλησμόνητου Αγησίλαου που τότε που έπαιζε ακολουθούσαν οι ορματιές, που τόσο όμορφα χόρευαν οι πατεράδες και οι παππούδες μας.

ΣΤΕΦ. Β. ΝΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Υ.Γ.: Τα ανωτέρω τραγούδια υπάρχουν σε κασσέτες Ζαγορίσιων γλεντζέδων.

ΙΔΡΥΣΗ ΔΑΣΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

17 μέλη ίδρυσαν στο Δεμάτι — Μηλιωτάδες δασικό συν)σμό με σκοπό την εργασία τους στην περιοχή Ζαγορίου — Μετσόβου που υπάρχουν δάση, επειδή η κοινότητα δεν είναι δασοκτήμων, ώστε να μην απομακρύνονται από την περιοχή τους και να αναγκάζονται σε μετανάστευση.

Στην παραπάνω ενέργεια των νέων θέλουμε να προσθέσουμε ότι, μεταξύ των άλλων σκοπών του συνεταιρισμού, θα έπρεπε κύριος στόχος να είναι και η αναδάσωση τμημάτων της περιοχής, ώστε και οι ίδιοι αλλά περισσότερο τα παιδιά τους να έχουν στο μέλλον δικά τους δάση.

ΜΝΗΜΗ ΕΥΛΑΒΙΚΗ
ΣΤΟ ΓΙΑΤΡΟ
ΠΕΤΡΟ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ

Πέτρο μας, αγαπημένε και αλησμόνητε,

Κοντά αιώνια τώρα ζήσαμε μαζί σου! Καμαρώναμε το ελατίσιο σου παράστημα. Μαγευόμαστε απ' το αετίσιο σου βλέμμα! Φωτιζόμαστε απ' το πνεύμα σου το φεγγοβόλο. Ζεσταινόμαστε απ' το πύρωμα της καλωσυνάτης σου καρδιάς κι είχαμε σχηματίσει τη σιγουριά, ότι θάσαι αιώνιος, ποτέ δε θα λείψεις απ' ανάμεσά μας!

Και τώρα που σε συντροφεύουμε στο στερνό σου ταξίδι, στεκόμαστε αλαφιασμένοι και δεν το κατέχομε, ότι φεύγεις για πάντα! Συντροφεύουμε τούτες τις στερνές στιγμές το πνεύμα σου, που αποχαιρετά όλα της ζωής σου τα περάσματα!

Το 1896 στην Καλωτά απ' τις πατρογονικές καταβολές, τον ήλιο, τον αέρα, τις ομορφιές πήρες το δώρο της ζωής!

Απ' τη βρυσομάνα της ρωμιοσύνης, απ' την πίστη στο φωτισμό της παράδοσης ήπιες τ' αθάνατο νερό και θεμέλιωσες την προσωπικότητά σου. Κι ανηφόρισες σε λαμπρά μετερίζια ανθρώπινης τελειότητας. Σκαλί - σκαλί τέλειωσες τις εγκύκλιες σπουδές σου - Αρρεναγωγείο Καλωτάς - Ζωσιμαία Σχολή και έφηβος πλέον έγινες φοιτητής της ιατρικής Σχολής Αθηνών. Πριν προφθάσεις να πάρεις το δίπλωμά σου βρέθηκες υπαξιωματικός υγειονομικού στη Μικρά Ασία και σε λίγο παίρνοντας το πτυχίο σου έγινε αξιωματικός για να προσφέρει αφειδώλευτη την προσφορά σου σταματώντας τα αίματα, κλείνοντας τις πληγές, γλυκαίνοντας τις καρδιές του μαχόμενου στρατού μας. Εκεί κατάλαβες ότι η ζωή μέσα στον κίνδυνο, είναι η πραγματική ζωή, η μεγάλη ζωή, η ζωή της θυσίας και του παραδείγματος, η ζωή που γονιμοποιείς.

Κι όταν οι μαύρες μέρες της Μικρασιατικής συμφοράς σ' άφησαν αιχμάλωτο στου χαλασμού το σκοτάδι, αγκάλιασες τ' απομεινάρια του δοξασμένου μας στρατού! Τα περιέλθαψες και τα έσωσες απ' τον αφανισμό υπακούοντας στα ιδεώδη τανώτερα της επιστήμης, της φιλανθρωπίας, της αρετής!

Κι όταν γυρίζοντας στα Γιάννινα κι αναπτύσσοντας την επιστημονική σου δραστηριότητα πίστευες, ότι οι ελπίδες, η αγωνιστική διάθεση σ' όλες τις ηλικίες, οι στόχοι και η δημιουργία γεμίζουν τον άνθρωπο και τον κάνουν αειθαλή ως το τέλος της ζωής του!

Την ίδια δραστηριότητα έδειξες, όταν ως λειτουργός της υγείας στο Φανάρι επί μια πενταετία απάλυνες τον ανθρώπινο πόνο και ανέβασες το πολιτιστικό επίπεδο της καθυστερημένης περιοχής! Κι όταν ο λαός της πόλης σ' εξέλεξε τον πρώτο Δήμαρχο μετά την απελευθέρωση βάλθηκες «το χάσμα π' άνοιξ' ο σεισμός να το γεμίσεις μ' άνθη»!

Συμπορεύτηκες στη ζωή με την καμαρωμένη Γιαννιώτισσα Αθηνά αρχόντισσα στην καρδιά και μεγαλώσατε τη σύγχρονη μουσική δόξα της Ελλάδος μας τον Τάτση μας.

Πρόσφερες την ιατρική αρωγή και προστασία με αποστολική προθυμία κι αφιλοκέρδεια! Παράλληλα με την ιατρική σ' απασχολούσε η πνευματική ανάνηψη του λαού μας. Ήσουν σοφός με αρχαιοελληνική παιδεία, με κοινωνιολογική εμβρίθεια, με βάθος γνώσεων κα ευρύτητα αντιλήψεων, με καταπλήσσουσα επιστημοσύνη!

Ήσουν ιατροφιλόσοφος με οξυδερκή γνώση της ανθρώπινης ψυχολογίας, με μεστή πείρα, με ενάρετη αξιοπρέπεια, με περήφανη ανιδιοτέλεια, χαριτολόγος γεμάτος ανθρωπιά και καλωσύνη! Επικοινωνώντας με τον κόσμο μας ανανέωνες την πνευματική και ψυχική σου πληρότητα!

Μεστωμένος από πείρα πολιορκώντας όλες τις γνώσεις των καιρών μας, ζώντας τις αρετές, τις λαχτάρες, τις ανάγκες του λαού μας μπήκες στην ουσία της ζωής! Κι έζησες, και πόνεσες, και αγάπησες, και χάρηκες, και μολόγησες, κι είπες και έγραψες όλες τις χάρες κι ομορφιές που γεύτηκες στην αιωνόβια ζωή σου.

Κι αγωνίστηκες, και πάλαιψες και νίκησες όλες τις θύελλες και τ' ανεμοδάρματα στης ζωής σου τη βιωματική πορεία από παρεξηγήσεις και εμπάθειες των συνανθρώπων!...

Και τελευταία το μόνο πάλεμα, που δε σ' έβγαλε νικητή ήταν τ' αναπόφευκτο τέρμα, που κλώθονταν μέσα σου και το διασθάνοσαν σπωικός, αλύγιστος, πεισματερός, με λεβέντινη αψηφισιά, όπως όλες της ζήσης σου τις αντιξοότητες!

Η μορφή σου φωτισμένη από την παραμυθένια λαμπρότητα των περασμένων ανταντανακλούσε την αίγλη και την ανταύγεια της παλληκαρίσιας νιότης σου!

Τις τελευταίες σου μέρες δίπλα στο κρεβάτι σου σ' ακολουθούσαμε ταξιδευτή στον ψυχικό σου κόσμο, που ολοζώντανος κι αστραποβόλος διάβαινε μέσα σου από τα πρώτα φτερουγίσματα της ζωής ως στο στερνό δίπλωμα των αετίσιων φτερών.

Παραγγελιά μας στην ψυχή σου, που μας αφήνει τη μοσχοβολιά της νάρχεται, σαν όνειρο γλυκό κι αύρας αεροφύσημα, στ' αγαπημένα σου παιδιά, στην αδελφή σου και σ' όλους μας για πύρωμα της αγάπης και της αιώνιας θύμησης!

Στεκόμαστε προσοχή στον ιερολογίτη της επιστήμης και της ανθρωπιάς και παρακαλούμε κτον άνεμο να μη σκορπίζει το χώμα το μακάριο που θα σε σκεπάζει!

Ας το δροσίζει πάντοτε με τ' αργυρά της δάκρυα η ροδόπεπλος κόρη και αυτού ας ξεφυτρώνουν αιώνια τα άνθη!».

Τ' άνθη όπου θα λαμπυρίζουν και τα δικά μας δάκρυα για αιώνια ευγνωμοσύνη, για παντοτεινή μνήμη στο γιατρό Πέτρο Αποστολίδη ακοίμητο καντήλι πούχει το χάδι άσωστο και άκαγο το φυτίλι.

ΤΑΚΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤ. ΝΗΣΙΩΤΗΣ

Άλλο ένα δυνατό χτύπημα, ήρθε να προστεθεί φέτος στις Φραγκάδες. Ένας ακόμα πόνος μας προξένησε μεγάλη θλίψη. Άλλη μια Φραγκαδιώτικη καρδιά σταμάτησε να χτυπάει στις 19 του Μάρτη. Η καρδιά του Γιώργου Νησιώτη. Ο Γιώργος μας έφυγε ήσυχα, αθόρυβα, όπως του ταίριαζε, για το μακρυνό αγύριστο ταξίδι.

Ο Γ. Ν. γεννήθηκε στις Φραγκάδες όπου κι έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του. Μια ζωή γεμάτη καλοσύνη, αγάπη, ανθρωπιά, ευγένεια. Πάντα ήρεμος, πάντοτε συμβιβαστικός. Όταν ενημερώθηκε κατατάχτηκε στο Σώμα της Χωρ)κής όπου και υπηρέτησε μέχρι της κατάληψης της χώρας μας από τους Ιταλογερμανούς. Κατά το διάστημα της κατοχής έλαβε μέρος στην Εθνική Αντίσταση, για την απελευθέρωση της Πατρίδας μας.

Συνέδεσε την τύχη της ζωής του με την εκλεκτή Ζαγορισιοπούλα από το Καπέσοβο Ολυμπία Φιλίδη κι έζησαν μαζί αρμονικά μέχρι του προ τριετίας θανάτου της.

Το 1957 διορίστηκε Γραμματέας της Κοινότητας και υπηρέτησε μέχρι το 1970 όπου και συνταξιοδοτήθηκε. Στο διάστημα αυτό πρόσφερε τις υπηρεσίες του, για το καλό και ευημερία των Φραγκάδων.

Ο θάνατός του δημιούργησε μεγάλο κενό και πρέπει να θεωρείται απώλεια όχι μονάχα στους συγγενείς του, αλλά και στους χωριανούς του και σε κάθε Ζαγορίσιο, που έτυχε να γνωρίσει τον ακέραιο και άψογο χαρακτήρα του. Γι' αυτό και στην κηδεία του που έγινε στα Γιάννινα όπου και πέθανε, παραβρέθηκε πολύς κόσμος.

Ο Γ. Ν. ήταν από τις προσωπικότητες που στο πέρασμά του από κοντά μας δεν ξεχνιέται εύκολα. Η γλυκειά και αθώα του μορφή θα είναι πάντα χαραγμένη στη σκέψη μας.

Αιωνία του η μνήμη

Το Ζαγόρι μας

Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΑΡΧΗ ΓΙΩΡΓΟ ΒΑΛΕΚΑ
40 ΜΕΡΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ

Ο χάρος ο σκληρός ζήλεψε του κορμιού και της ψυχής τη λεβεντιά, την αρχοντιά και την προκοπή του αγαπημένου μας Γιώργου Βαλέκα... Τούβα'ε τη μαχαιριά και σταμάτησε το στερνό του χτυποκάρδι. Κι έφραξε στον Απόστολο της Ελληνοχριστιανικής αγωγής τη βιωματική του πορεία.

Απ' της ζωής του το ξεκίνημα λάμπρυνε το χαρισματικό του τάλαντο στη Φιλοσοφική σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και επί τέσσερες σχεδόν δεκαετηρίδες ιερουργούσε στης παιδείας τον ιερό ναό. Στις νέες γενεές του Ηπειρωτικού μας χώρου φύτευε μυρωδάτα άνθη γνώσης, ομορφιάς και τελειότητας. Πότιζε και θέρμαινε με το κρασί της γνώσης του και το πύρωμα της καρδιάς του εκατοντάδες ψυχές εφήβων.

Έλαμψε στο πέρασμά του με τη φωτεινή του προσωπικότητα, με την καλοσύνη και ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠ ΤΟΥ και του πνεύματός του την ε στεριά ως δάσκαλος και παιδαγωγός.

Στη στερνή του κατοικία μαζί μ πολλούς προσκυνητές έστειλα κι εγώ το πνευματικό του παιδί, θερμή προσευχή για ανάπαυση της ψυχής του και άφησα καυτά τα δάκρυά μου να λαμπυρίζουν σαν διαμάντια ολόλαμπρα στα λουλούδια του τάφου του. Αιώνια ας είναι η μνήμη του και ελαφρό το χώμα των Φραγκάδων που τον σκέπασε.

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΖΩΚΑΣ
απ' τον Ανθρακίτη

ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Για τη στέγη Αγ. Αθανασίου

15.000

Νίκη Σιδέρη — Κυρκοπούλου

1.000

Αλεξ. Ντιναλέξη

ΠΑΝΗΓΥΡΙ
ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ

— Πριν ακόμα προβάλλει μ' όλη τη μεγαλοπρέπειά της η Άνοιξη, γιορτάσαμε και φέτος το πανηγύρι της Ζωοδόχου Πηγής. Αν και πολύ νωρίς φέτος το Πάσχα, ο καιρός σημείωσε αρκετή άνοδο θερμοκρασίας. Η πρόωρη αυτή βελτίωση του καιρού, ξεγέλασε πολλούς αστούς μεγαλουπόλεων, να περάσουν τις Άγιες μέρες του Πάσχα στην ιδιαίτερη πατρίδα τους. Έτσι ξεγελάστηκαν και αρκετοί συγχωριανοί μας ν' αφήσουν τη θορυβώδη ζωή της πόλεως για να βρεθούν στο χωριό τους, γιορτάζοντας το Πάσχα με συγγενείς τους. Τα καιρικά φαινόμενα έδειχναν ότι ο καιρός θα εξακολουθούσε να παρουσιάζει βελτίωση.

— Δυστυχώς πολλές φορές τα φαινόμενα απατούν, όταν δύο μέρες πριν τη γιορτή της Ζωοδόχου Πηγής, ο καιρός σημείωσε αισθητή πτώση θερμοκρασίας με βροχές και χιόνια στα ορεινά. Η αθρόα προσέλευση πανηγυριστών (παρότι εφέτος θα μας διασκέδαζε το Δημοτικό συγκρότημα — φίρμα του Γρηγόρη Καψάλη, που το πλαισίωναν στο τραγούδι ο Γιάννης Παπακώστας και Νίκος Γιανναικός) μπροστά σ' αυτή την κατάσταση είχε σαν αποτέλεσμα να ματαιωθεί.

— Μολαταύτα μετά τη θεία Λειτουργία στο ομώνυμο εκκλησάκι και τον καθιερωμένο Αρτοκλασιμό στήθηκε στο μεσοχώρι του χωριού το γλέντι. Παρά τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες συνεχίστηκε το γλέντι με αμείωτο κέφι μέχρι τις πρωινές ώρες. Ας ελπίσομε και ας ευχηθούμε του χρόνου θα γιορτασθεί το πανηγύρι μας με πιο καλές καιρικές συνθήκες.

Α. Κ. Δ.

ΕΝΤΟΝΗ ΔΥΣΑΡΕΣΚΕΙΑ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

Οι κάτοικοι των Κοινοτήτων του Ζαγορίου και οι Σύλλογοι αυτών διαμαρτύρονται έντονα γιατί όχι μόνο δεν δημιουργήθηκε αλλά ούτε προβλέπεται σύντομα περιφερειακό ιατρείο στο Ζαγόρι που θα παρείχε τις υπηρεσίες του σε περισσότερα από 45 χωριά.

Εκτός από τις έγγραφες μέχρι σήμερα διαμαρτυρίες προς τη Νομαρχία και το Νομαρχιακό Συμβούλιο, εστάλει η παρακάτω έντονη κοινή διαμαρτυρία της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Ζαγορίου, του Κέντρου Ερευνών και του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορίου προς τον κ. Νομάρχη.

«Κύριε Νομάρχη,

Εκπροσωπούντες το σύνολο των Ζαγορίσιων έχουμε την τιμή να σας τονίσουμε ότι, στο Ζαγόρι με τα 48 χωριά του, η υγειονομική περίθαλψη βρίσκεται σε πάρα πολύ χαμηλή στάθμη.

Αφορμή η κατάσταση του οδικού δικτύου, οι έδρες των αγροτικών ιατρείων, η συνεχής έλλειψη επάνδρωσής τους και η άποψη που επικρατεί ότι η ίδρυση νοσηλευτικών μονάδων πρέπει να γίνεται, με βάσει τον αριθμό του πληθυσμού και όχι τον αριθμό των οικισμών.

Αρκετά είναι τα περιστατικά, που συμπατριώτες χάνουν τη ζωή τους, γιατί δεν έχουν άμεση ιατρική περίθαλψη. Όσο για την προληπτική ιατρική περίθαλψη, ούτε λόγος να γίνεται.

Μετά την απόφαση, να μην ιδρυθεί Κέντρο Υγείας, με απογοήτευση πληροφορηθήκαμε, ότι δεν έχει συμπεριληφθεί στον πίνακα ούτε Περιφερειακό Ιατρείο σε κοινότητα του Ζαγορίου, ώστε να εξυπηρετεί, κατά τον δυνατόν, το σύνολο των κοινοτήτων του Ζαγορίου και όσων βρίσκονται κοντά του. Διαμαρτυρόμαστε για την παραπάνω απόφαση και σας παρακαλούμε όπως, επανεξετάσετε το θέμα και να συμπεριληφθεί στον σχετικό πίνακα Περιφερειακό Ιατρείο και στο Ζαγόρι, σε κοινότητα που θα εξυπηρετεί, κατά το δυνατόν, ολόκληρη την περιοχή.

Με τιμή
Ιστορική και Λαογραφική
Εταιρεία Ζαγορίου
Κέντρο Ερευνών Ζαγορίου
Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορισίων

Χαρακτηριστικό του πνεύματος που επικρατεί στις Υπηρεσίες της Νομαρχίας είναι ότι η αρμόδια υπηρεσία δεν απάντησε στους φορείς που έστειλαν τη διαμαρτυρία, αλλά στην εφημερίδα «Πρωινός Λόγος» που τη δημοσίευσε, με τη σκέψη πως η εφημερίδα δεν γνωρίζει ότι το περιεχόμενο της απάντησης, δεν ανταποκρίνεται προς την κρατούσα κατάσταση.

Επίσης με την υπ' αρ. θ. 458 τετρασέλιδη Αναφορά — Υπόμνημα, με θέμα το Περιφερειακό Ιατρείο Κεντρικού Ζαγορίου, η Κοινότητα Κήπων εκθέτει τους λόγους γιατί επιβάλλεται η δημιουργία Περιφερειακού Ιατρείου στους Κήπους με το σκεπτικό ότι «είναι γνωστό ότι τα Κέντρα Υγείας αντιμετωπίζουν πρόβλημα στελέχωσης, είτε λόγω απόστασης από τα αστικά κέντρα, είτε λόγω απομόνωσης της περιοχής και της προβληματικής μετάβασης εκεί ιατρών». Σ' αντίθεση με την κοινότητα Κήπων η οποία α) βρίσκεται σε όχι πολύ μεγάλη απόσταση από τα Γιάννινα, β) έχει καλό οδικό δίκτυο, γ) το χειμώνα καθόλου ή για πολύ μικρό χρόνο αποκλείεται, δ) η διαμονή των ιατρών και του προσωπικού θα είναι εύκολη λόγω της ύπαρξης και άλλων υπηρεσιών και ε) η ύπαρξη εκεί του αστυνομικού Τμήματος που διαθέτει αυτοκίνητο τζιπ, ώστε υπάρχει η δυνατότητα να αποβεί χρήσιμο, σε έκτακτες περιστάσεις μεταφοράς ασθενών ή μετάβασης του ιατρού.

Και τελειώνει «πιστεύουμε ότι οι προτάσεις των τοπικών και κεντρικών φορέων πρέπει να εξυπηρετούν το σωστό χωροταξικό σχεδιασμό με προοπτική την ανάπτυξη. Τα τελευταία χρόνια εκπονούνται μελέτες και γίνονται προτάσεις με στόχο την ανάπτυξη, το σταμάτημα της φυγής των ανθρώπων από τα χωριά, τον φραγμό ερήμωσης της υπαίθρου και τελικά την αντιμετώπιση των προκλήσεων του 1992. Δυστυχώς όμως διαπιστώνουμε ότι η πρόταση του Νομαρχιακού Συμβουλίου, όχι μόνο δεν συμβάλει σ' αυτή την κατεύθυνση, αλλά αποτελεί καταλύτη των προσπαθειών άλλων φορέων...».

ΙΔΡΥΣΗ ΣΧΟΛΗΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΘΗΣΑΥΡΩΝ

Ιδρύθηκε ιστα Τεχνικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.) Αθηνών, ύστερα από εισήγηση της διευθύντριάς των, συμπατριώτισσας Αλίκης Κλέαρχου Στάρα από το Πάπιγκο, σχολή αποστολή της οποίας θα είναι η εκπαίδευση των μαθητών της, υπό την καθοδήγηση ειδικών καθηγητών - τεχνιτών, στην επισκευή των φορητών εικόνων, τοιχογραφιών, ξυλόγλυπτων, χειρογράφων κλπ. Παράλληλα θα πραγματοποιηθεί η καταγραφή και αξιολόγηση των νεωτέρων μνημείων του Ζαγορίου, ώστε να αποδεικνύεται η κυριότητα σε περίπτωση κλοπής.

Μεγάλη ευκαιρία για την διάσωση του Ζαγορίσιου εκκλησιαστικού θησαυρού, που δεν θα περιοριστεί μόνο σε όσα αξιόλογα έργα υπάρχουν στις εκκλησίες, αλλά και στους συμπατριώτες.

Το πρόγραμμα προβλέπει τη δημιουργία εργαστηρίων κατά ενότητες χωριών, όπου προσφέρονται οι απαιτούμενες εγκαταστάσεις που κατά καλοκαιρινούς μήνες (εξάμηνα) οι μαθητές θα επισκευάζουν τα διάφορα αξιόλογα έργα.

Είναι μια ευκαιρία και για τους νέους μας, να αποκτήσουν μία τέχνη που σήμερα στη χώρα μας είναι περιζήτητη και καλά αμοιβόμενη.

ΝΕΟ Δ.Σ. ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ

Στις Αρχαιρεσίες της 17 Απριλίου εξελέγη το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης Αποδήμων Ελαφοτόπου και έχει:

Πρόεδρος: Παναγ. Ζυγούρης, Αντιπρόεδρος: Δημήτ. Λιόγκας, Γεν. Γραμματέας: Αριστοτ. Σιούτης, Ταμίας: Ιωάννης Τζόκας, Έφορος: Εριέττη Σουρουνάκη - Λιόγκα, μέλη: Βασίλειος Γκογιάννος και Ιωάννης Τζαδήμας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Κύριε Διευθυντά,

Σας ευχόμαστε Χρόνια Πολλά και Καλή Ανάσταση.

Θέλουμε και μέσα από την εφημερίδα μας να εκφράσουμε τις ευχαριστίες μας στα λεβεντόπαιδα της Λάϊστας και ιδιαίτερα στην αγαπητή μας Τούλα Ποάλα εκπρόσωπο του Συλλόγου στα Γιάννινα, που με πρωτοφανή επιτυχία οργάνωσαν και πραγματοποίησαν το αντάμωμα στις 26 Μαρτίου, ένα πατροπαράδοτο έθιμο της αγαπημένης πατρίδας, που έδωσε την ευκαιρία όχι μόνο στους χωριανούς μου και φίλους μας, αλλά και σε μας που βρισκόμαστε στα ξένα και πήγαμε να καμαρώσουμε τους αγαπητούς μας χωριανούς.

Χωρίς κολακεία θέλω να συγχαρώ και τον ακούραστο βράχο του Συλλόγου μας, τον πρόεδρο κ. Ιωάννη Κογκούλη, Καθηγητή Πανεπιστημίου που με τη συμπαράστασή του συνέβαλε σ' αυτή την όμορφη πολιτιστική εκδήλωση.

Ευχόμαστε εγώ και η γυναίκα μου να μας αξιώσει ο Θεός να βρεθούμε στο ίδιο έθιμο και του χρόνου.

Στους δε τους αγαπητούς χωριανούς και φίλους ευχόμαστε για τις γιορτές του Πάσχα Χρόνια Πολλά και Καλή Ανάσταση.

Με πολλή αγάπη

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΤΖΟΠΟΥΛΟΣ
Επίτιμος Πρόεδρος Μ.Σ. Λάϊστας

Εισφορές

4.000

Ντιναλέξης Δημήτριος

3.000

Δάλλας Λεων. Γεώργιος
Ζαμπακόλας Σωτήριος
Ζήσης Κ. Ιωάννης
Κατσαδήμας Κων)νος
Παπαζήκος Παύλος
Φωτιάδης Αθανάσιος

2.500

Βέλλη — Φιλίππου Τιτίκα
Κοντούρης Ξενοφών
Μπότσου — Σαχρόνη Χρυσούλα
Παπαβρανούσης Σπάθης
Παπαγεωργίου Γεώργιος
Τριανταφυλλίδης Γεώργιος
Χρήστου Βασίλειο»

2.000

Βακόλα Κων. Ιφιγένεια
Βασδέκης Μ. Ναπο'έων
Βίκας Γ. Κων)νος
Βλάχου Έφη
Γέπης Κλεάνθης
Γεωργίου Ανδρομάχη
Δαλαγγέλης Κων)νος
Δέρβας Δημήτριος
Ζούκης Ιωάννης
Θεοχάρους Φρίξος
Ιωαννίδης Αλέκος
Καπελίδης Γεώργιος
Καραγιάννης Κων)νος
Καψάλης Σπυρίδων
Κρυστάλλης Σωτήριος
Μακρής Ευριπίδης
Μάνθος Χρήστος
Μπάζα Χαρίκλεια
Νούσιας Φρίξος
Παπαγεωργίου Σόλων
Παπαευαγγέλου Ιωάννης
Πελ'ένης Αλκ. Κλέαρχος
Ράπτη Χρ. Σοφία
Σακελλαρίου Χριστόφορος
Τάτσης Νικόλαος
Τζαμακλής Γεώργιος
Τσοφόπουλος Κων)νος
Χαρίτος Γεώργιος

1.000

Βαζάκας Γ. Αθανάσιος
Βαζάκας Αθ. Ιωάννης
Βερτόδουλου Απ. Πηνελόπη
Γέπης Ι. Νικόλαος
Γκέλμπας Κων)νος
Δάλλας Πολύβιος
Δημητριάδης Αριστείδης
Καμινάρης Νικήτας
Κατσούρα Ε'ισάβετ
Κοντονάσιος Σπ. Θεόφιλος
Κούρας Χάρης
Μούδας Νικόλαος
Νουικός Νίκος
Πανταζής Ελευθέριος
Παπανικολάου Ιωάννης
Παπαρούσης Χρ. Διονύσιος
Παπαρούσης Μάνθος
Παυλίδου Σταματία
Πλαστήρα Λένα
Σάτρα Ι. Ευθαλία
Σφάγγος Ιωάννης
Στάρρας Γρηγ. Νικόλαος
Τσαμένος Α. Λάζαρος
Φώλας Αριστοτέλης
Χαρίτος Ιωάννης

Κοινωνικά

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΛΑΪΣΤΑ: Ο Βασίλης Δ. Ντάφης και η Μαρία Νάνου έδωσαν αμοιβαία υπόσχεση γάμου.

Η Μαρία Ν. Γρίβα και ο Σπύρος Αν. Χρυσικός αρραβωνιάστηκαν.

Τους ευχόμαστε καλά στέφανα.

Τ. Π.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΣΚΑΜΝΕΛΙ: Ο Ηλίας και η Χριστίνα Νόνα απέκτησαν αγοράκι.

Ο Τάκης και η Βασιλική Τσουμάνη απέκτησαν αγοράκι.

Να τους ζήσουν και να τα χαίρονται.

Χ. Ν.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

ΔΙΚΟΡΦΟ: Το ζευγάρι Πέτρου Νικ Οικονόμου βάπτισε το αγοράκι του. Ο νουνός τούδωσε το όνομα του παπού του Νικόλαος.

Να τους ζήσει.

ΓΑΜΟΙ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Παντρεύτηκαν η Αφροδίτη Γεωργ. Βουκαλή και ο Γεώργιος Φρακτόπουλος.

Στο νιόπαντρο ζευγάρι εύχομαι να ζήσουν ευτυχισμένοι.

Η Νουνά της: Άννα Βασδέκη

* * *

ΔΙΚΟΡΦΟ: Παντρεύτηκαν η Ρηνούλα Νίνη με το Θανάση Σίσκα.

Ο Πέτρος Ιωάν. Οικονόμου με την Όλγα Σιακαρέλη.

Να ζήσουν ευτυχισμένοι και με καλούς απογόνους.

* * *

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Έγινε στην Ξάνθη στις 11 Απριλίου η στέψη των Μανώλη Βακάμη και Κατερίνας Τσουμάνη από Ξάνθη (δασκάλων).

Να ζήσουν ευτυχισμένοι.

Αδελφότητα Κουκουλιωτών.

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΒΟΒΟΥΣΑ: Πέθανε και κηδεύτηκε η Κατερίνα Χρόνη Δρούγια υπόδειγμα μητέρας νοικοκυράς και καλοσύνης. Η κηδεία της στη Βοβούσα έγινε πάνδημη.

Το φίλο και συνεργάτη άνδρα της Χρόνη και τους όλους συγγενείς της συλλυπούμε θερμά.

ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

* * *

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Πέθανε στα Γιάννινα και κηδεύτηκε στο χωριό μας ο Γεώργιος Βουκαλής.

Θερμά συλλυπητήρια στην οικογένειά του.

ΑΝΝΑ ΒΑΣΔΕΚΗ

* * *

ΔΙΚΟΡΦΟ: Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα, παρά την επιθυμία που είχε αφήσει να ταφεί στο χωριό του, ο ευεργέτης Γεώργιος Ι. Δούκας.

* * *

Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο συγχωριανός μας Απόστολος Ρηγανάτος.

Τους συγγενείς του συλλυπούμεθα.

* * *

ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ: Πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο χωριό μας ο Χαρίσης Βακόλας, 84 χρόνων. Ο αείμνηστος πολλά προσέφερε στην κοινότητα σαν πρόεδρός της για πολλά χρόνια. Στην κηδεία που παρευρέθηκε όλο το χωριό, τον αποχαιρέτησε ο ανεψιός του Βασίλης Ν. Στεργίου.

Θερμά συλλυπητήρια στους δικούς του

Ο. Κ.

* * *

ΣΚΑΜΝΕΛΙ: Πέθανε σε μεγάλη ηλικία και κηδεύτηκε στο χωριό μας η Ευδοκία Λ. Κουσουρή. Η φρόνιμη και αγαπητή σε όλους Κυρά - Λάζαινα.

Νάναι ελαφρό το χώμα που τη σκεπάζει και να έχουν την ευχή τα παιδιά της.

Χ. Ν.

* * *

Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο συνταξιούχος δάσκαλος Ευθύμιος Παπαϊωάννου από τα Κουκούλια Άρτας.

Τη γυναίκα του Αθηνά, το γένος Κ. Μαργιόλη από το Σκαμνέλι και την κόρη του Έλλη συλλυπούμεθα.

* * *

— Πέθανε στις 11 Απριλίου στα Γιάννινα, σε ηλικία 95 χρονών, και κηδεύτηκε την άλλη μέρα στο χωριό της τη Βίτσα η Ευλαμπία Ν. Νικολαΐδη. Στις οικογένειες των οικείων της Γιάννη και Φίλιππα Νικολαΐδη η εφημερίδα μας εκφράζει τα συλλυπητήριά της.

* * *

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ: Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο συγχωριανός μας Χαρίλαος Σπαθάκης.

Πέθανε και κηδεύτηκε στο χωριό μας η καλή μητέρα και νοικοκυρά Ελένη Μητσιμάρη.

Θερμά συλλυπητήρια στους δικούς τους και ελαφρύ το χώμα που τους σκεπάζει.

Φ. Γ.

* * *

ΔΙΛΟΦΟ: Πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννινα στις 29 Μαρτίου έ.έ. ο συγχωριανός Αγαμέμνων Ταλιαδόρος ύστερα από μακρά ασθένεια. Τη σύζυγό του κ. Τούλα και το γιο του Μάκη συλλυπούμεθα εγκάρδια.

Ο Μορφωτικός Σύλλογος

* * *

ΚΑΛΩΤΑ: Πέθανε και κηδεύτηκε στα Γιάννινα ο ιατροφιλόσοφος Πέτρος Αποστολίδης 92 χρόνων.

Το γιο του Τάτση, την αδερφή του Ευμορφία, τον εγγονό του Πέτρο και τους συγγενείς του συλλυπούμεθα θερμά.

ΝΕΓΑΔΕΣ: Πέθανε στα Γιάννινα και κηδεύτηκε στο χωριό μας η Μαρία Αριστοφ. Τσέφα 74 χρόνων.

Τους συγγενείς της συλλυπούμεθα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΦΩΛΑΣ

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Τον ανηψιό μας και ξάδελφο Γιώργο Μέρτζο που πήρε το πτυχίο της Νομικής του ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Οικ.: Στ. Δεβελέγκα, Κ. Κυριακόπουλος, Ελ. Μπαμπούκας.

ΜΑΪΚ ΔΟΥΚΑΚΗΣ

Εις το υπ' αριθ. 121 τεύχος μηνός Απριλίου και εις την σελίδα 63 γράφετε ότι κατά πληροφορίας ο υποψήφιος πρόεδρος των δημοκρατικών των Η.Π.Α. κ. Μάϊκ Δουκάκης κατάγεται από το Βρυσοχώρι. Τούτο είναι αληθές. Στην εκπομπή της ΕΤ 2 της 10-12-87 ώρα 19.30 «Ο Ελληνισμός στον κόσμο» η μητέρα του αναφέρει πολλές φορές, ότι κατάγεται από το Βρυσοχώρι. Επίσης στην εκπομπή της ΕΤ 1 της 24-3-88 Τρεις στον Αέρα ο ίδιος ο Μάϊκ Δουκάκηκς αναφέρει ότι η μητέρα του κατάγεται από το Βρυσοχώρι.

Ημείς του ευχόμεθα καλήν επιτυχίαν όχι μόνον ως Προέδρου των Δημοκρατικών, αλλά και Πρόεδρον των Η.Π.Α. για το καλό της Ελλάδος, της Κύπρου και των Η.Π.Α.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΤΕΡΓΙΟΥ
— ΓΚΑΡΑΝΗΣ

Σ.Σ.: Το ότι ο Μάϊκ Δουκάκης προηγείται των Δημοκρατικών, πολύ περισσότερο εάν γίνει Πρόεδρος των Η.Π.Α. αποτελεί τιμή για το Ζαγόρι.

Ας συμπαρασταθούμε στέλνοντας επιστολές στους δικούς μας στην Αμερική με την παράκληση να τον ψηφίσουν.

ΔΩΡΕΑΙ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

- Για ενίσχυση των σκοπών
- Ο κ. **ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΤΣΟΥΜΑΝΗΣ** πρόσφερε στη μνήμη του πατέρα του 5.000 δρχ.
- Ο κ. **ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΝΤΑΝΑΣΙΩΤΗΣ** πρόσφερε στη μνήμη της μητέρας του **ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ** το γένος Κων. Κόκκορου 3.000 δρχ.

της εφημερίδας:

- **Η Σ.Ε. τους ευχαριστεί**

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΣΤΗΛΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

5.000

Βαρτζόπουλος Ιωάννης
Γεννάδιος Δημ. Θρασύβουλος
Θώμος Β. Παναγιώτης

4.000

Σιούτης Πάνος
Τζίορκας Δημ. Αναστάσιος

3.000

Αντανασιώτης Δημήτριος
Γεννάδιος Δημ. Μιχαήλ
Ζαΐμη Ι. Αυρηλία
Στάρα - Γαλερίδου Αλίκη
Τισσανάκης Χ. Κων)νος

2.000

Βαρώνας Μ. Χρήστος
Βαστέλης Νικόλαος
Βούρης Π. Ζήσης
Γέπης Ν. Θεόφιλος
Ναιόγλου Ανδρέας
Παπακώστας Κ. Δημήτριος
Πολιτιστ. Σύλλογος Μηλιωτάδων
Σίμος Κώστας
Στεφανοπούλου Β. Καλλιόπη
Τσαπάρας Κ. Ιωάννης

1.500

Βακόλα - Μελά Όλγα
Βούρβος Θ. Παναγιώτης
Γενναδίου Αλεξ. Βασιλική
Καντζά Αθηνά
Καρπούζης Αλ. Κων)νος
Λένης Κ. Αχιλλέας
Μανθόπουλος Κων)νος
Παπαγεωργίου Ν. Λούλα
Ραΐση Π. Αθηνά
Ρούντος Ευρ. Αντώνιος
Σοφιανοπούλου Θ. Αλκμήνη
Σπύρου Σπυρίδων
Στεργίου Ν. Παύλος
Τσαούση - Ιωαννίδη Έρρικα
Τσούλης Γεωρ. Δημήτριος
Φερεντίνος Απόστολος
Χατζηγιάννη Αγγελική

ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΠΑΓΙΑΣ

Το ελληνικό σχολείο Μ
ιδρύθηκε με το Βασιλικό Δ
μα της 22ας Ιανουαρίου
και η λειτουργία του άρχισε
της 17 Σεπτεμβρίου 1919.
τά το πρώτο χρόνο γράφτη
16 μαθητές. Τη χρονιά
1926 γράφτηκαν 30 μαθητές.
κτίριο του σχολείου ήταν
κό, αλλά εδόθη χωρίς ενοίκιο.
σχολείο δεν είχε ευεργέτημα.
πρώτα χρόνια από την
του δίδαξαν: α) Φίλιππος Ν.
κας από την 1η Σεπτεμ
1919 μέχρι τον Ιούνη του
β) Χριστόδουλος Βασιλειάδης
πό 1η Ιουλίου 1921 μέχρι
ανουαρίου 1922, γ) Φίλιππος
Δούκας από 21 Ιανουαρίου
μέχρι το 1926.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΕΡΤΖΙ